

Spor Hukukundan Doğan Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkime İlişkin Güncel Sorunlar ve Gelişmeler

Aktuelle Probleme und Entwicklungen bei der Schiedsgerichtsbarkeit zur Beilegung von sportrechtlichen Streitigkeiten

Doç. Dr. / PD Dr. Habil. Efe DİRENİSA*

ÖZ

Spor hukukundan doğan uyuşmazlıkların, sporun yapısına uygun, kısa sürede ve etkin biçimde çözümlenmesi için tüm dünyada olduğu gibi, Türkiye’de de özel tahkim kurulları oluşturulmuştur. Türkiye Futbol Federasyonu 1991 yılında özerk yapıya kavuşmuş ve bünyesinde Tahkim Kurulu oluşturulmuştur. Ardından özerkleşen diğer federasyonlar için Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu oluşturulmuştur. Bu çalışmada spor hukukunda tahkime başvurma nedenlerine değinilecek; bu alanın hukukçular için barındırdığı yenilikler gösterilip, bu kapsamda spor tahkiminin önde gelen kurumları güncel gelişmeler ışığında açıklanacaktır. Bu kapsamda öncelikle Spor Tahkim Mahkemesi (Court of Arbitration for Sport (CAS)), sonrasında ise Türkiye Futbol Federasyonu bünyesindeki Uyuşmazlık Çözüm Kurulu ile Tahkim Kurulu, ardından Spor Hukuk Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu ve son olarak FIBA Basketbol Tahkim Mahkemesi (Basketball Arbitral Tribunal (BAT)) incelenecektir. Spor tahkiminin adil yargılanma hakkıyla bağlantısını ortaya koyabilmek için konu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararları ve Anayasa Mahkemesi (AYM) kararları çerçevesinde ele alınacaktır.

* Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, (direnisa@tau.edu.tr). ORCID: 0000-0002-2220-9468.

Anahtar Kelimeler: *Spor hukuku, tahkim, spor hukuku uyuşmazlıkları, Spor Tahkim Mahkemesi, FIBA Basketbol Tahkim Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi.*

Current Problems and Developments Regarding Arbitration in Resolving Sports Law Disputes

ABSTRACT

Special arbitration boards have been established in Türkiye, as in the rest of the world, to resolve sports law disputes in a short time and in an effective manner in accordance with the structure of sports. The Turkish Football Federation became autonomous in 1991, and an Arbitration Board was established within. Subsequently, the Arbitration Board of the General Directorate of Sports was established for other federations that became autonomous. This study will address the grounds for resorting to arbitration in sports law and indicate the new developments in this field for lawyers. Then, it describes the leading institutions of sports arbitration in light of current developments. In this context, the following arbitral institutions will be examined: the Court of Arbitration for Sport (CAS), the Dispute Resolution Board and the Arbitration Board within the Turkish Football Federation, the Arbitration Board of the General Directorate of Sports Law, and the Basketball Arbitral Tribunal (BAT). The topic will be discussed considering the decisions of the European Court of Human Rights (ECtHR) and the Turkish Constitutional Court (CC) to reveal the link between sports arbitration and the right to a fair trial.

Keywords: *Sports law, arbitration, sports law disputes, Court of Arbitration for Sport, Basketball Arbitral Tribunal, Turkish Constitutional Court, European Court of Human Rights.*

Giriş

Çalışmamızın amacı genel hatlarıyla spor hukukunda tahkime başvurma nedenlerine değinerek, bu alanın hukukçular için barındırdığı yenilikleri göstermek ve bu kapsamda spor tahkiminin önde gelen kurumlarını güncel gelişmeler ışığında açıklamaktır. Bu bağlamda öncelikle Spor Tahkim Mahkemesi (Court of Arbitration for Sport (CAS)), sonrasında ise Türkiye Futbol Federasyonu bünyesindeki Uyuşmazlık Çözüm Kurulu ile Tahkim Kurulu, ardından Spor Hukuk Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu ve son olarak FIBA Basketbol Tahkim Mahkemesi (Basketball Arbitral Tribunal (BAT)) incelenmiştir. Spor tahkiminin adil yargılanma hakkıyla bağlantısını ortaya koyabilmek için konu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararları ve Anayasa Mahkemesi (AYM) kararları çerçevesinde ele alınmıştır.

I. Genel Olarak Spor Hukuku

Spor hukuku en yalın tanımıyla, temel hukuk ilkelerinin spor sektöründe uygulanmasıdır.¹ Spor hukuku ayrı bir hukuk dalı olarak görülmeye başlamış olsa da, aslında borçlar hukuku, medenî usûl hukuku, milletlerarası özel hukuk, idare hukuku, rekabet hukuku, iş hukuku ve yabancılar hukuku gibi birden çok hukuk dalının etkisiyle ortaya çıkmıştır. Doktrinde spor hukuku dar ve geniş anlamda olarak farklı şekilde tanımlanmaktadır. Dar anlamda spor hukuku, sporcuların hak ve yükümlülüklerini, sportif kuruluşların işleyişini ve spor sektöründe yer alan aktörlerin birbirleriyle olan ilişkilerini düzenleyen hukuk dalıdır.² Geniş anlamda spor hukukunun konusunu ise bireylerin spor yapma ve sportif faaliyetlere katılma hakkı, sportif faaliyetlerde bulunan kişilerin iş ve sosyal güvenlik hukuku kaynaklı hakları, sporda şiddet, *fair play* ve disiplin hukuku kuralları oluşturmaktadır.³ Bu

¹ Michael J. Cozilli/Mark S. Levinstein/Michael R. Dimino/Gabriel Feldman, *Sports Law Cases and Materials*, Second Edition, Carolina Academic Press, 2007, s. 5 vd.

² Kısmet Erkiner, "Türkiye'de Spor Hukuku'nun Oluşumu", İstanbul Barosu Dergisi (Spor Hukuku Özel Sayısı), s. 18; Cahit Özkan, 7405 Sayılı Spor Kulüpleri ve Spor Federasyonları Kanunu Çerçevesinde Spor Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022, s. 17.

³ Erkiner, s. 18.

çerçeve de geniş anlamda spor hukuku birden çok hukuk dalıyla ilişkilidir. Örneğin, iş hukuku kapsamında antrenörlük sözleşmeleri veya sporcuların sendika kurma hakları; vergi hukuku kapsamında sporculara ödenen ücretlerin vergilendirilmesi; ceza ve disiplin hukuku kapsamında stadyumlarda yaşanan olumsuz davranışlar; yabancılar hukuku kapsamında sporcuların ve ailelerinin çalışma izni ve yurda girişleri gibi hukukun farklı alanlarını ilgilendirebilmektedir.

Spor hukukuna ilişkin diğer bir ayırım ise millî ve milletlerarası spor hukuku ayırımıdır. Bu ayırımı göre, yabancılik unsuru taşıyan sportif faaliyetler, milletlerarası spor olarak kabul edilmektedir.⁴ Sportif faaliyetin yabancılik unsuru içermesi durumu, uyuşmazlığın çözümü hakkında yetkili mahkemeyi veya tahkim merkezini değıştirdiğı gibi, davada uygulanacak olan hukuk kurallarını da değıştirmektedir.⁵

Spor sektörü, birden çok farklı spor dalından oluşur. Profesyonel olarak icra edilen her spor branşı, Türkiye’de bulunan kendi federasyonunun kurallarına tâbidir. Bu federasyonlar, ilgili olduğı spor branşının müsabakalarının ulusal alanda gerçekleşmesinden sorumludur. Sporun evrensel yapısının gerektirdiğı üzere, ulusal federasyonlar da uluslararası federasyonlara karşı sorumlu olur. Federasyonlar, genel olarak Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesindeki Spor Genel Müdürlüğü’ne bağlıdır ve özerk yapıları gereğince özel hukuk hükümlerine tâbidir.

Örneğin, Türkiye Basketbol Federasyonu, Türkiye Voleybol Federasyonu, Türkiye Binicilik Federasyonu, Türkiye Hentbol Federasyonu ve Türkiye Atletizm Federasyonu’nun ana statülerinin beşinci maddesi; bu federasyonları, özel hukuk hükümlerine tâbi, bağımsız statüye ve tüzel kişiliğe sahip olarak tanımlamıştır. Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) ise, Spor Genel Müdürlüğü’nden bağımsızdır. Kendi kanunu (5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun)⁶ olan TFF, bu bağlamda diğer federasyonlardan farklıdır. 5894 sayılı Kanun’un birinci maddesinde,

⁴ Nuray Ekşi, Spor Tahkim Hukuku, Beta Yayınevi, İstanbul, 2015, s. 12.

⁵ Ekşi, Spor Tahkim Hukuku, s. 12.

⁶ RG, T. 16.05.2009, S. 27230.

TFF'nin özel hukuk hükümlerine tâbi olduğu öngörülmüş olup; anılan maddede TFF tüzel kişiliğe sahip ve özerk olan bir federasyon olarak tanımlanmıştır.

Spor hukuku, kendine özgü yapısı olan bir alan olup, spor hukuku alanında sporun gerçeklerine ve gerekliliklerine hâkim, bu alanda uzmanlaşmış hukukçulara ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle yabancılik unsuru içeren davalar bakımından spor hukuku uyuşmazlıklarının uzman, tarafsız ve bağımsız hukukçularla çözümlenmesi, spor kültürünün gelişimi için gereklidir. Bu kapsamda spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlar hakkında tarafların adalete erişimini sağlamak için çeşitli tahkim kuruluşları kurulmuştur.⁷

II. Tahkim ve Spor Uyuşmazlıkları

Tahkim, taraflar arasındaki mevcut veya muhtemel bir uyuşmazlığın, devlet mahkemeleri yerine, bizzat tarafların tasarrufuyla belirlenmiş olan bir veya birden çok hakem nezdinde çözümlenmesidir.⁸ Tahkimin sunmuş olduğu bağımsızlık, hız ve gizlilik gibi avantajlar, özellikle yabancılik unsuru içeren uyuşmazlıklarda tahkimin en çok tercih edilen uyuşmazlık çözüm yöntemlerinden birisi olmasını sağlamıştır.⁹ Ayrıca tahkim yargılamasında usûl kurallarının devlet

⁷ Mustafa Artuç, "Spor Tahkim Kurulları", Türkiye Adalet Akademisi, S. 19, C. 5, Y. 2014, 867-902, s. 867 vd.

⁸ Ergin Nomer/Nuray Ekşi/Günseli Öztekin Gelgel, Milletlerarası Tahkim Hukuku, 4. Bası, C. I, Beta Yayınevi, İstanbul, 2013, s. 2 vd.; Nurettin Emre Bilginoğlu, Futbol Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümü, Beta Yayınevi, İstanbul 2015, s. 1; Aysel Çelikel/Bahadır Erdem, Milleterarası Özel Hukuk, 17. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul, 2021, s. 812.

⁹ Hakan Pekcanıtez/Ali Yeşilirmak, Pekcanıtez Usûl Medenî Usûl Hukuku, 15. Bası, C. III, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 2602-2604; Cemal Şanlı, Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları, 7. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul, 2019, s. 319-324; Nuray Ekşi, Milletlerarası Ticaret Hukuku, 4. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul, 2019, s. 170-171; Ziya Akıncı, Milletlerarası Tahkim, 6. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2021, s. 9-12; Baver Mazlum Mert, Milletlerarası Tahkimde Üçüncü Kişi Finansmanı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 3.

yargısına tâbi olarak yürütülen yargılamayla kıyaslandığında, daha esnek olması; tarafların, hakemler, tahkim yeri, uyuşmazlığın esasına ve usûlüne uygulanacak hukuk kuralları ve tahkimin süresi üzerinde belirleyici güce sahip olmaları da, tahkim kurumunu taraflar için cazip hâle getirmektedir.

Spor hukuku özelinde ise tahkimin hızlı ve etkin bir uyuşmazlık çözüm yöntemi sunması oldukça önemlidir. Zira sportif faaliyetlerin gerçekleşeceği tarihler önceden belirlenmekte ve uyuşmazlıkların çoğu zaman bu tarihlere kadar çözümlenmiş olması beklenmekte ve gerekmektedir. Örneğin, sportif bir organizasyondan men edilen bir kulübün, bu kararın kaldırılması ve ilgili organizasyona katılabilmesi için oldukça kısa süre içerisinde verilmesi gereken bir karara ihtiyacı vardır.¹⁰ Aynı şekilde, müsabakadan men cezası alan bir sporcunun, o müsabakada yer alabilmesi için müsabakadan önce, konu hakkında bir karar alınması gerekir. Daha önce ifade edildiği üzere, tahkim yargılamasının devlet yargısına nazaran daha hızlı olmasının yanı sıra spor hukukundan doğan uyuşmazlıklarının, spor hukuku alanında uzmanlaşmış olan kişilerce çözümlenecek olması da tahkimi tercih sebebi yapmaktadır.¹¹

III. Tahkime Elverişlilik ve Spor Tahkimi

Bir uyuşmazlığın tahkim yoluyla çözümlenebilmesi için, “tahkime elverişli” olması gerekir. “Elverişlilik”, tarafların uyuşmazlık konusunda serbestçe anlaşma yapabilmeleri olup, bu anlaşmanın geçerli olması için mahkeme kararına ihtiyaç bulunmamasıdır.¹² Bu bağlamda

¹⁰ Hatice Özdemir Kocasakal, *Sportif Uyuşmazlıkların Çözümü ve CAS*, Vedat Kitapçılık, Ankara, 2013, s. 143.

¹¹ Fatih Gündoğdu, “TFF Tahkim Kurulu Yargılamasının Adil Yargılanma Hakkı Bakımından Değerlendirilmesi” *TBB Dergisi*, S. 140, C. 31, Y. 2019, 140-170 s. 140 vd.

¹² Bu hususta ayrıca bkz. Burak Huysal, *Milletlerarası Ticari Tahkimde Tahkime Elverişlilik*, Vedat Kitapçılık, Ankara, 2011; Hilmi Bolatoğlu, “Rekabet Uyuşmazlıklarının Tahkime Elverişliliğine İlişkin Hukuki Çerçeve”, *Hacettepe HFD*, S. 2, C. 7, Y. 2017, 305-332, s. 307-309.

tahkime elverişlilik, taraf iradesinin de sınırını oluşturmaktadır.¹³ Türk hukuku bakımından 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda¹⁴ (HMK) düzenlenen millî (ulusal) tahkim ile 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu'nda¹⁵ (MTK) milletlerarası tahkimde, tahkime elverişlilik benzer şekilde düzenlenmiştir. HMK m. 408 hükmüne göre, taşınmaz mallar üzerindeki aynî haklardan veya iki tarafın iradelerine tâbi olmayan işlerden kaynaklanan uyuşmazlıklar tahkime elverişli değildir. Anılan hükümde yer alan bu ifadeden, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri hakların tahkime elverişli olduğu anlaşılmaktadır.¹⁶ MTK m. 1/4 hükmünde, "Türkiye'de bulunan taşınmaz mallar üzerindeki aynî haklara ilişkin uyuşmazlıklar ile iki tarafın iradelerine tâbi olmayan uyuşmazlıklar" şeklinde, HMK m. 408 hükmüne benzer bir düzenleme yer almaktadır. Türk hukukunda söz konusu hükümlerin birlikte değerlendirilmesi sonucu, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri işlerden doğan uyuşmazlıkların, tahkime elverişli olduğu kabul edilmektedir. Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyecekleri uyuşmazlıklar genellikle kişiler hukuku, aile hukuku ve miras hukuku alanları ile çekişmesiz yargı işlerinde görülmektedir. Bunun sebebi, devletin bireyi ve aileyi ilgilendiren konulardaki yargı yetkisini, özel kişilere bırakmak istememesidir. Spor uyuşmazlıkları bakımından ise tarafların hakları üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabilmeleri söz konusu olduğu için, spor hukukundan doğan uyuşmazlıkların genellikle tahkime elverişlidir.

IV. Zorunlu Tahkim Olarak Spor Tahkimi

Taraflar arasında ortaya çıkan uyuşmazlıkların tahkim yoluyla çözümlenmesi kanunen zorunlu kılınmamış ise tarafların tahkim yoluna

¹³ İlhan H. Afşin, Tahkim Sözleşmesinin Geçerliliği, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016, s. 221; Selda Taşyürek Köksal, "Tahkime Elverişlilik", Tahkim Anlaşması, Tahkim Okulu Panelleri Serisi, C. I, eds. Mustafa Erkan/Candan Yasan Tepetaş, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, 413-426, s. 413 vd.

¹⁴ RG, T. 04.02.2011, S. 27836.

¹⁵ RG, T. 05.07.2001, S. 24453.

¹⁶ Vahit Doğan, Milletlerarası Özel Hukuk, 8. Bası, Savaş Yayınevi, Ankara, 2022, s. 177.

başvurması ihtiyarîdir.¹⁷ Diğer bir ifadeyle taraflar, tahkimin ihtiyarî olduğu durumlarda uyuşmazlığı gidermek için devlet yargısı veya diğer alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına başvurabilir. Öte yandan tahkime başvurulması kanunen zorunlu kılınmış olabilir. Bunun sebebi, kanun koyucunun belirli konuların uzmanlık gerektirdiğini ve uyuşmazlığın çözümünde süratin önemli olduğunu öngörmesidir. Yine spor kültürünün gelişmesi ve Türkiye'nin uluslararası alanda sporcular tarafından tercih edilen bir ülke hâline gelmesi gibi amaçlarla, tahkimin zorunlu kılınması söz konusu olmuştur. Bu kapsamda Anayasa'nın "Sporun Geliştirilmesi" kenar başlıklı 59. maddesine göre, spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz. Dolayısıyla Anayasa'nın 59. maddesi uyarınca, federasyonların, spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı tahkimden başka bir hukukî yola başvurulmasına imkân tanınmamıştır. Ancak dikkat edilmelidir ki, Anayasa'da sadece spor faaliyetlerinin "yönetimi" ve "disiplini" hakkındaki hususlarda zorunlu tahkim öngörülmüştür. Bu sebeple yönetime veya disipline ilişkin olmayan konularda, taraflar dilerlerse devlet yargısına başvurabilecekleri gibi, uyuşmazlığın konusunu tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri bir hak oluşturuyorsa, bu takdirde ihtiyarî tahkim yoluna da başvurulabilirler.¹⁸

V. Önde Gelen Kurumsal Spor Tahkimi Mercileri

A. TFF Tahkim Kurulu

5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 6. maddesi uyarınca TFF bünyesindeki Tahkim Kurulu, bağımsız ve tarafsız bir zorunlu tahkim merciidir. TFF Tahkim Kurulu; altı asıl, altı yedek üyeden oluşan sadece futbol uyuşmazlıklarını çözümlmek için görevlendirilmiş bir tahkim kuruludur. TFF'nin en üst hukuk kurulu olan Tahkim Kurulu, TFF Statüsü ve ilgili talimatlarda belirtilen nitelikteki uyuşmazlıklarla bağlı

¹⁷ Akıncı, s. 8.

¹⁸ Ekşi, Spor Tahkim Hukuku, s. 17.

olarak nihaî karar merciidir. Kendisine yapılan başvuruları kesin ve nihaî olarak karara bağlar.

İlgili mevzuat kapsamında Tahkim Kurulu'nun kesin olarak karara bağlayacağı birçok husus bulunmaktadır. Bunlar, futbola mensup kişiler ve kulüpler hakkında Yönetim Kurulu tarafından verilen kararlar, AFDK ve PFDK kararları, UÇK kararları, Kulüp Lisans Kurulu kararları, Etik Kurulu kararları, diğer nihaî karar verme yetkisine sahip olan kurulların kararları ile TFF Yönetim Kurulu tarafından çıkarılan talimatlardır. Tahkim Kurulu'nun konuyla ilgili birkaç kararını incelemek, Tahkim Kurulu'nun kararlarına konu olayları daha iyi anlayabilmek bakımından önemlidir.

İlk olarak, Tahkim Kurulu'nun AFDK kararı üzerine verdiği 2014/181 sayılı kararına¹⁹ değinmek gerekir. Bu karara konu olan somut olayda, maç esnasında bir takımın oyuncu sayısı, rakip takımın teknik sorumlusu tarafından bir oyuncunun sakatlanması nedeniyle altıya düşmüş ve bunun sonucunda hakem Futbol Müsabaka Talimatı'nın 22. maddesine uygun olarak müsabakanın sona ermesine karar vermiştir. Ancak oyuncu sayısının altıya düşme nedeni, rakip takımın teknik sorumlusudur (direktörüdür). Çünkü futbolcunun yaralanmasına neden olan saldırı eyleminin faili bu kişidir. AFDK, bu gerçeği gözetmeyerek sahada altı oyuncuyla kalan takıma hükmen mağlubiyet cezası vermiştir. Haksızlığa uğrayan takım, bu durumu AFDK'nın kararına itiraz yoluyla Tahkim Kurulu'na taşımıştır. Tahkim Kurulu yaşanan durumu "kimse kendi kusurundan yararlanamaz" (*nemo auditur propriam turpitudinem allegans*) temel hukuk ilkesine aykırı bularak, hükmen mağlubiyet cezasının kaldırılmasına ve dosyanın TFF Yönetim Kurulu'na sunulmasına karar vermiştir. Bu kararda, dosyanın TFF Yönetim Kurulu'na sunulmasının nedeni de Futbol Müsabaka Talimatı'nda maddî olayı düzenleyen herhangi bir hüküm bulunmamasıdır. Futbol Müsabaka Talimatı'nda hükme bağlanmamış hususlar hakkında karar vermeye TFF yetkilidir.

¹⁹ RG, E. 2014/176 ve 2014/181, T. 03.07.2014
(<http://www.tff.org/default.aspx?pageID= 24>).

Tahkim Kurulu'nun kararına konu başka bir olayda PFDK, millî futbolcu Tolga Zengin'e bir gazetede yayımlanmış olan ve kendi ağzından söylendiği iddia olunan sportmenliğe aykırı açıklamalar nedeniyle bir resmî müsabakadan men ve 10.000,00 Türk lirası tutarında para cezası vermiştir. Ancak futbolcu, kendisine ait olduğu iddia edilen açıklamaları (beyanatu) reddetmiş ve durumu TFF Tahkim Kurulu'na taşımıştır.²⁰ Durumu inceleyen Tahkim Kurulu söz konusu cezanın; müsabaka görevlilerinin raporları, tarafların ve tanıkların beyanları, maddî deliller, uzman görüşleri ile ses ya da video kayıtları gibi kabul edilebilir delillere dayanılarak verilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda da, isnat edilen disiplin ihlâlinin tek gerekçesi, anılan gazete haberi olduğundan, gazete haberinin tek başına maddî bir delil olup olmayacağı hususu tartışılmıştır. Tahkim Kurulu nezdinde disiplin yargılamasında ve ceza hukukunda, başkaca maddî delille desteklenmeyen ve fail tarafından açıkça reddedilip kabul edilmeyen gazete haberleri, tek başına cezalandırmanın gerekçesi olamaz. Diğer deyişle faile ait olduğu açıkça tespit edilemeyen, tanık beyanı, müsabaka görevlilerinin raporları, ses veya video görüntüsü gibi delillerle ya da ikrarla desteklenmeyen gazete haberi, maddî delil olarak kabul edilemez. Dolayısıyla Tahkim Kurulu, Tolga Zengin'e verilen cezaların kaldırılmasına karar vermiştir.²¹

Tahkim Kurulu'nun kararına konu başka bir olayda, bir futbolcu tam 10 yıldan uzun bir süredir kardeşinin adını kullanarak futbol oynamıştır. TFF bünyesine kardeşinin adıyla kaydolmuş ve kendisine TFF tarafından kardeşinin adıyla lisans verilmiştir. Bu futbolcunun vizesi her yıl kardeşinin adıyla hazırlanmıştır. Bunun üzerine AFDK, bu kişinin kulübünü ceza olarak alt lige düşürmüştür. Fakat durumu Tahkim Kurulu'na taşıyan kulüp, TFF kayıtlarına güvenerek bu futbolcuyu transfer ettiğini belirtmiş ve bu sahtecilik eylemini bilmediğini veya bilmesini gerektirir bir durumun olmadığını beyan

²⁰ RG, E. 2013/162, T. 06.06.2013,
(<https://www.tff.org/default.aspx?pageID=247&ftxtID=18256>).

²¹ RG, E. 2013/162 ve 2013/164, T. 06.06.2013
(<http://www.tff.org/default.aspx?pageID=247&ftxtID=18256>).

etmiştir. Uyuşmazlığı karara bağlayan Tahkim Kurulu, küme düşme cezasının kaldırılmasına karar vermiştir.²²

TFF Tahkim Kurulu bir diğer önemli kararında²³ ise “hakemlerin müsabaka sonuçları hakkındaki kararı kesindir. Hükmü, her ne olursa olsun müsabakanın teknik sonuçlarına dair hakem kararlarının (raporlarının) aksini ispata olanak vermemektedir. Disiplin Kurulu müsabaka esnasında meydana gelen olaylarla ilgili hakem kararlarının hiçbirini değiştiremez veya bozamaz. Görüntü, tanık ve sair belgeler dahi şahısta hata halleri hariç olmak üzere, hakemin teknik kararlarının (kırmızı, sarı kart, gol, faul gibi) aksini ispata yetmeyecektir” ifadelerine yer vererek, ispat hukuku bakımından sınırlayıcı bir tutum izlenmiştir.²⁴

Tahkim Kurulu’nun kararına konu başka bir olayda ise bir futbolcu, *methylhexaneamine* adlı bileşene sahip olan bir sporcu ürünü kullanmıştır. Oysa bu madde, diğer adıyla (*dimethylpentylamine* olarak) yasaklı madde listesinde yer almaktadır. Kullanılan sporcu ürününde de, yasaklı madde listesinde yer alan ismine rastlanmamaktadır. Fakat yasaklı maddeyi kullanan futbolcu, tetkiklerde dopingli çıkmıştır. Bunun üzerine PFDK dopingli çıkan futbolcuya iki yıl resmî müsabakalardan men cezası vermiştir. Ceza alan futbolcunun itirazı üzerine uyuşmazlık Tahkim Kurulu’nun önüne gelmiştir.²⁵ Bu aşamada Tahkim Kurulu kararında, konuyla ilgili bir CAS kararına atıfta bulunarak, *methylhexaneamine* etken maddesinin WADA Yasaklılar Listesinde belirtilen maddeler arasında aynı isimle yer almadığını tespit ederek, bu hususun cezada indirime gidilmesi bakımından oyuncu

²² RG, E. 2014/172 ve 2014/178 ve T. 26.06.2014
(<http://www.tff.org.tr/default.aspx?pageID=247&ftxtID=20838>).

²³ RG, E. 2012/263 esas ve 2012/276, T. 27.12.2012
(<https://www.tff.org/default.aspx?pageID=247&ftxtID=16998>).

²⁴ Şekip Mosturoğlu, “Televizyon Görüntülerinin Futbol Disiplin Hukukunda İkincil Derecede Delil Olarak Kullanımı Hususunda Emsal Kararlar ve Düzenlemeler Çerçevesinde Değerlendirilmesi”, Avukat Serdar Özersin’e Armağan, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017, 267-285, s. 267-269.

²⁵ RG, E. 2013/6 ve 2013/12, T. 17.01.2013
(<http://www.tff.org/default.aspx?pageID=247&ftxtID=17114>).

lehine değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir.²⁶ Sonuç olarak Tahkim Kurulu önüne gelen olayda konuyla ilgili mevcut CAS kararını takip etmiş ve futbolcunun cezasında indirim giderek, futbolcunun cezasını 18 ay resmî müsabakalardan men şeklinde belirlemiştir. Fakat Tahkim Kurulu bu kararında, her ne kadar WADA Yasaklı Maddeler Listesi'nden bahsetse de, Türkiye'nin taraf olduğu Sporda Dopinge Karşı Uluslararası Sözleşme'ye atıfta bulunmamıştır.²⁷ Sporda Dopinge Karşı Uluslararası Sözleşme, sporcuların buldukları ülke fark etmeksizin eşit koşullarda yarışmalarını hedeflemektedir. Söz konusu Sözleşme kapsamında, taraf ülkeler, WADA'nın Anti Doping Kodu'yla uyumlu düzenlemeler yapmak zorundadır. Bu çerçevede Yasaklı Maddeler Listesi metni WADA tarafından sağlanmakta olup, bu listedeki maddelerin sporcular tarafından kullanılması kesinlikle yasaktır. Bu nedenle, WADA Yasaklı Maddeler Listesi büyük önemi haizdir. Sporcular ile teknik heyetin bu listeyi her sene güncellenen hâlini takip etmesi gerekir. Olayda geçen *methyhexaneamine*, WADA'nın Yasaklı Maddeler Listesi'ni ilk düzenlediği 2004 yılından beri listede uyarıcı olarak yer almaktadır. *Methyhexaneamine* WADA'nın Yasaklı Maddeler Listesi'nde 2011 yılında "tanımlanmış madde" olarak düzenlenmiştir. Bu maddenin sporcular tarafından kullanımı kesinlikle yasaktır. Artık karışıklıkları da gidermek için parantez içinde *dimethylpentylamine* adına da, anılan yasaklı maddenin yanında yer verilmiştir.²⁸

TFF Tahkim Kurulu bir diğer uyuşmazlıkta²⁹ ise "Futbol Disiplin Talimatı ile düzenlenmiş ve yaptırıma bağlanmış bulunan eylemlerin tümünün özünde centilmenliğe ya da sportmenliğe aykırı davranma yasağı ve disiplinin sağlanması amacı bulunmaktadır. Sportif kurallar

²⁶ CAS 2012/A/2804, Dimitar Kutrovsky v. International Tennis Federation, (<http://www.tas-cas.org/d2wfiles/document/6318/5048/0/Award20280420INTERNET.pdf>).

²⁷ RG, 06.05.2009, S. 27220.

²⁸ WADA'nın 2014 yılı için hazırladığı Yasaklı Maddeler Listesi için bkz. <http://list.wada-ama.org/list/s6-stimulants/#methyhexaneamine>.

²⁹ RG, E. 2009/617, 2009/601, T. 31.10.2009 (<https://www.tff.org/default.aspx?pageID=247&ftxtID=8356>).

ve Fair Play ilkesi dikkate alındığında, olayda futbolcunun sergilediği davranışların sportmenliğin ve Fair Play'in ciddî nitelikte ihlâli olarak algılanacağı şüphesizdir. Bu değerlendirme içinde artık futbol müsabakalarının sadece tribünde bulunan seyirciler tarafından izlenmediği, canlı yayınlar sonucunda müsabaka görüntülerinin TV karşısında bulunan milyonlarca kişi ile buluştuğu, sporcuların her türlü eylem ve hareketlerinin kadın, erkek tüm sporseverler tarafından izlendiği unutulmamalıdır. Sportmenliğe ve Fair Play'e aykırı hareket ve davranışlar sadece eylemde bulunan kişinin özel maksadından ziyade, izleyenlerin o harekete vereceği anlam açısında da değerlendirilmelidir" şeklinde karar vermiştir. Söz konusu kararda disiplin ihlâlinde bulunan kişinin eylemindeki niyetine önem verilmemiş, doğrudan seyircilerin söz konusu eyleme atfedeceği anlam araştırılmıştır. Doktrinde söz konusu kararın sübjektif ve varsayıma dayalı gerekçelerle hareket edilerek verilmiş olması sebebiyle hukukî ve çağdışı olduğu vurgulanmıştır.³⁰

Konuyla ilgili değinilmesi gereken başka bir husus ise, Tahkim Kurulu kararlarının niteliğine ilişkindir. Tahkim kurulu kararları kesin olmakla birlikte, ilâm niteliğinde belge değildir. Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 15.12.2004 tarihli kararında şu sonuca varmıştır: "Tahkim Kurulu kararlarının, ilgili kanundan ve taraflar arasındaki sözleşmeden kaynaklanan kesinliği, sadece, bu kararların başka hiçbir merci nezdinde tartışma ve uyuşmazlık konusu yapılamayacağı anlamında olup, yerel mahkemenin ve özel dairesinin kabullerinin tersine, bu kesinlik, anılan kararlara ilâm hükmünde belge niteliği kazandırmaz. Gerçekten de, hangi belgelerin ilâmların icrası hakkındaki hükümlere tâbi bulunduğu, İcra ve İflas Kanunu'nun 38. maddesinde tahdidî olarak sayılmış. Mahkeme huzurunda yapılan sulhler, kabuller ve para borcu ikrarını havi re'sen tanzim edilen noter senetleri, temyiz kefaletnameleri ile icra dairesindeki kefaletlerin, ilâmların icrası hakkındaki hükümlere tâbi olduğu belirtilmiştir".³¹

³⁰ Mosturoğlu, s. 278.

³¹ HGK, 15.12.2004, 13-722/707, (Lexpera).

İncelenen örneklerden anlaşılacağı üzere, şu anda avukatlardan ve hukukçu akademisyenlerden oluşan Tahkim Kurulu, kararlarını, Türk spor hukuk mevzuatı yanında; evrensel hukuk ilkelerini, CAS kararlarını, diğer yargı kararlarını ve hukuk doktrininin gözeterek vermek durumundadır. TFF'nin en üst hukuk kurulu olan Tahkim Kurulu, TFF Statüsü ve ilgili talimatlarda belirtilen nitelikteki uyuşmazlıklarla bağlı olarak nihaî karar merciidir ve kendisine yapılan başvuruları kesin ve nihaî olarak karara bağlar.

Bununla ilgili olarak, Anayasa Mahkemesi'nce 5894 sayılı Kanun'un Tahkim Kurulu kararlarına karşı yargı yoluna başvurulamayacağını öngören maddesi iptal edilmiştir.³² Anayasa Mahkemesi iptal kararını verirken, Anayasa'nın 9. ve 36. maddelerine atıfta bulunmuştur. Anayasa'nın 9. maddesi uyarınca, yargı yetkisi Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır. Anayasa'nın 36. maddesine göre, herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Kişilere yargı mercileri önünde dava hakkı tanınması, şüphesiz olarak adil yargılamanın ön koşulunu oluşturur.³³

Öte yandan, Anayasa'nın 141. maddesiyle de davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması görevi yargıya verilmiştir. Anayasa Mahkemesi'ne göre, bu görevin ağır iş yükü altında yerine getirilmesi zorlaştıkça, uyuşmazlığın çözümü için alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin hayata geçirilmesi mümkün olmuştur: "Bu durumda yasa koyucu, futbol sporu alanındaki uyuşmazlıkları çözmek üzere, görevli ve yetkili mahkemeye başvurmadan önce tahkim kuruluna başvurma yükümlülüğü getirebilir. Ancak bu aşamadan sonra kararı benimsemeyen tarafa yargı yolunun açık tutulması gerekir". Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi, zorunlu olarak tahkime başvurma yükümlülüğünü olumlu değerlendirmekle birlikte, tahkim kararına karşı yargı yolunun kapalı olması durumunu benimsememiştir.

³² AYM, 06.01.2011, 61/7, RG, 26.02.2011, S. 27858.

³³ Türkiye Millî Olimpiyat Komitesi Spor Hukuku Komisyonu, "Spor Hukukunda Güncel Sorunlar-II" Sempozyumu, Ataköy 2010, s. 21.

Dolayısıyla, kararların aleyhine yargı yoluna başvurulamayacağı ibaresini Anayasa'nın 9. ve 36. maddelerine aykırı bularak iptal etmiştir.

Anayasa Mahkemesi, ayrıca Tahkim Kurulu'nun kararlarının kesin ve nihaî olması hakkında da görüş bildirmiştir. Anayasa Mahkemesi'ne göre kararların kesin olması, Tahkim Kurulu'nun incelediği konularda verdiği kararların biçimsel yönden kesin, uygulanabilir ve bağlayıcı nitelikte olduğunu ifade eder. Kararların nihaî olması ise, Tahkim Kurulu'nun, TFF içerisinde başvurulacak en son merci olduğu anlamına gelir. Bu doğrultuda, kararların kesin ve nihaî olması, savunma ve hak arama özgürlüklerini sınırlandırmaz ve yargı yoluna başvurulmasını engellemez. Netice itibariyle, Tahkim Kurulu'nun kararlarının kesin ve nihaî olduğu ibaresi Anayasa Mahkemesi'nce Anayasa'ya aykırı bulunmamıştır. Anayasa Mahkemesi'nin söz konusu kararıyla ilgili olarak değinmemiz gereken iki ayrı karşı oy gerekçesi bulunmaktadır.

İlk karşı oy gerekçesine göre, TFF'nin kamu tüzel kişiliği haiz olması nedeniyle, Tahkim Kurulu'nun da bu kamu tüzel kişiliğinin en üst hukuk kurulu olmasından dolayı, verdiği kararlar idarî niteliktedir. Bu sebeple Anayasa Mahkemesi'nin önüne gelen karar her ne kadar asliye hukuk mahkemesi yoluyla gelmişse de, görevli mahkeme aslında idare mahkemeleridir. Anayasa Mahkemesi'nin, görevsiz olması sebebiyle davayı reddetmesi gerekir.

İkinci karşı oyun gerekçesini ise, Tahkim Kurulu kararlarına karşı yargı yolunun kapalı olmasındaki esas sebebin FIFA ve UEFA kurallarına uyum sağlamak olduğu hususu oluşturmaktadır. Tahkim esasının uluslararası düzeyde öngörülmesinin nedeninin futbola ilişkin hızlı ve kesin sonuç alınması zorunluluğu olarak vurgulanmaktadır. Bu doğrultudaki karşı görüş uyarınca, futbol dâhil, uluslararası spor dallarındaki ihtilâflarda tahkim usûlü benimsenip genel biçimde kabul gördüğüne göre, bu konudaki ihtilâflarda tahkim usûlünün öngörülmesi ve Tahkim Kurulu kararlarına karşı yargı yoluna başvurulamayacağı ilkesinin getirilmesinde Anayasa'ya aykırı bir yön bulunmamaktadır. Diğer bir ifadeyle, karşı oya göre dava konusu kuralda öngörülen yargı yolu kısıtlamasının Anayasa'nın 9. maddesinde belirtilen yargı yetkisinin devri niteliğinde olmadığı açık olduğu gibi, bu

düzenlemenin Anayasa'nın 36. maddesiyle bağdaşmadığı da söylenemez. Dava konusu kural, bu görüş çerçevesinde Türkiye'nin uluslararası yükümlülüğünün tabii bir sonucu olarak görülmektedir. Bu bağlamda uluslararası kuralların dışına çıkılarak, bu konuda daha farklı bir düzenleme getirmek mümkün değildir.

Anayasa Mahkemesi'nin bu kararından sonra 6214 sayılı ve 17.03.2011 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un³⁴ birinci maddesiyle Anayasa'nın 59. maddesine bir fıkra eklenmiştir. Söz konusu fıkraya göre, spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz. Böylece sporun disiplinine ve yönetimine ilişkin uyuşmazlıkların zorunlu tahkime tâbi kılınması ve zorunlu tahkim sonucu verilen kararlara karşı yargı yolunun kapalı olmasının, Anayasa Mahkemesi'nde yeniden yargılamaya konu yapılmasının önüne geçilmiştir.

TFF Tahkimi hakkında önem taşıyan diğer bir husus ise Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 2020 Yılı'nda vermiş olduğu *Ali Rıza and Others v. Turkey*³⁵ kararıdır. Pilot karar niteliğinde olan bu kararda, başvuru hem İngiliz hem Türk vatandaşı olup, TFF Tahkim Kurulu'nun bağımsız olmadığı gerekçesiyle adil yargılanma haklarının ihlâl edilmiş olduğunu ileri sürmüşlerdir. Zorunlu olarak öngörülmüş olan tahkim şartlarının tek başına mahkemeye erişim hakkını ortadan kaldırmadığını belirtmek suretiyle, söz konusu tahkim mahkemelerinin belirli kanunla kurulmuş olması gerektiğini ifade etmiştir. Aynı kararında AİHM, TFF Tahkim Kurulu'nun oluşumunda futbolcuların ve yöneticilerin eşit konumda olmadığını, tahkim kurulunda yer alan hakemlerin TFF Yönetim Kurulu'nca belirlendiğini ve söz konusu yönetim kurulunu kulüp yöneticilerinin oluşturduğunu, TFF Tahkim

³⁴ RG, 29.03.2011, S. 27889.

³⁵ 22.06.2020 tarihli ve 30226/10 başvuru numaralı karar için bkz. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-200548>.

Kurulu'nun TFF binası içinde yer aldığını bu sebeple TFF Tahkim kurulunun tarafsız ve bağımsızlığına gölge düştüğünü belirtmiştir.³⁶

B. Spor Tahkim Mahkemesi (Court of Arbitration for Sport (CAS))

Spor Tahkim Mahkemesi (Court of Arbitration for Sport (CAS)) kurumsal spor tahkiminin en önde gelen kurumlarından birisidir.³⁷ CAS, 1984 yılında kurulmuş ve başlangıçta Uluslararası Spor Tahkim Konseyi'nin (ICAS) idarî ve malî otoritesi altında bulunmuştur. CAS'a üye olan 87 farklı ülkeden 300'e yakın hakem mevcuttur. Bu hakemlerin, tahkim ve spor hukukuna dair uzmanlıkları sebebiyle, CAS tahkim yargılamasında görev yapmaları kabul edilmiştir. CAS'da her yıl yaklaşık 500 dava görülmektedir.³⁸

Merkezi İsviçre'nin Lozan şehrinde bulunan CAS, ulusal veya uluslararası spor uyuşmazlıklarının ihtiyaçlarına uygun olarak düzenlenen usûl kuralları çerçevesinde, sporla ilgili uyuşmazlıkları tahkim veya arabuluculuk yoluyla çözümlenmek üzere çalışan ve spor organizasyonlarından tamamen bağımsız olan bir kurumdur. CAS, sportif uyuşmazlıklarını hızlı ve etkin bir biçimde, taraflara fazla malî yük getirmeden çözmek amacıyla kurulmuştur.

CAS'ın yargılama sistemine ilişkin kurallar, CAS Yönetmeliği'nde yer almaktadır. Yönetmelik'in R28 maddesi uyarınca, CAS ve tahkim panellerinin yeri Lozan'dadır. Tahkim yeri konusunda CAS Yönetmeliği emredici hükümler içermektedir. Başka bir ifadeyle

³⁶ Karar hakkında ayrıca bkz. Nuray Ekşi, "AİHM'in Ali Rıza ve Diğerleri v. Türkiye Davasında Verdiği 28 Ocak 2020 Tarihli Kararın Özeti", İstanbul Spor Hukuku Dergisi, S. 2, C. 2, Y. 2020, 215-230, s. 226-229; Haydar Burak Gemalmaz, "Applicability of Human Rights Standards in Turkish Football Arbitration: The Contribution of the European Court of Human Rights" the International Sports Law Journal, Vol. 19, Y. 2019, 38-58, s. 38-58.

³⁷ Ekşi, Spor Tahkim Hukuku, 507.

³⁸ Simone Hofbauer, "History of Arbitration", Arbitration in Switzerland: The Practitioner's Guide, ed. Manuel Arroyo, 2nd Edition, Kluwer Law International, 2018, 3-19, s. 8-9.

tahkim yerini belirleme konusunda taraf iradesi söz konusu değildir.³⁹ Tahkimin usûlüne uygulanacak hukuk, İsviçre Milletlerarası Özel Hukuk Hakkında Federal Kanunu'nda (LDIP) yer alan tahkime ilişkin hükümlerdir. Zira bu Kanun, tahkim anlaşması imzalandığında taraflardan en az birisinin yerleşim yerinin veya mutad meskeninin İsviçre dışında olduğu hâllerde uygulanır. CAS'ın neredeyse her hakem kararına karşı yargı yolunda bu kıstas gerçekleştiği için LDIP'nin tahkime ilişkin hükümleri uygulama alanı bulur. Avustralya'nın Sydney ve Amerika Birleşik Devletleri'nin New York şehirlerinde CAS bürosu mevcuttur. Bu bürolarca verilen kararlar da Lozan'da CAS tarafından verilmiş gibi kabul edilmektedir. Diğer bir ifadeyle, Sidney ve New York'ta gerçekleşen CAS tahkim yargılamaları açısından da tahkim yeri İsviçre'dir. Dolayısıyla Sidney ve New York'ta gerçekleşen CAS tahkim yargılamaları sonucunda verilen hakem kararlarının iptali davaları da İsviçre Federal Mahkemesi'nde açılır.

CAS nezdindeki tahkim yargılamaları ve arabuluculuk, kural olarak Fransızca, İspanyolca veya İngilizce yürütülür. Yönetmelik'in R29 maddesi gereğince, taraflar hakem heyetinin ve sekreteryanın onayıyla, yargılamanın bu üç dil dışındaki bir dilde yapılmasını kararlaştırabilir. Tarafların ve hakemlerin aynı ülkeden olduğu durumlarda, taraflar anadilleriyle süreci yürütmüşlerdir. Özellikle İtalyanca ve Almanca yürütülmüş olan çok sayıda tahkim yargılaması mevcuttur.

CAS'ın görevi Yönetmelik'in S12 maddesine öngörülmüş olup, bu görev, spor alanında ortaya çıkan uyuşmazlıkların tahkim yoluyla çözümlenmesidir. CAS'ın sunduğu diğer bir hizmet arabuluculuktur. CAS, tarafların uyuşmazlıklarını, uygun koşulların varlığı hâlinde arabuluculuk yöntemiyle dostane biçimde de çözüme kavuşturmalarını sağlayabilir.⁴⁰

CAS'ın diğer bir görevi, olimpiyat gibi büyük spor organizasyonlarında görev yapacak *ad hoc* mahkemeler kurmaktır.

³⁹ Kocasakal, Spor Tahkim Mahkemesi, s. 238.

⁴⁰ Despina Mavromati/Mathieu Reeb, The Code of the Court of Arbitration for Sport: Commentary, Cases and Materials, Kluwer Law International, 2015, s. 7-8.

Örneğin, 19.07.2014 tarihinden 03.08.2014 tarihine kadar İskoçya'nın Glasgow kentinde Milletler Cemiyeti (*Commonwealth*) Oyunları sebebiyle geçici tahkim mahkemesi oluşturulmuştur. Bu tür büyük organizasyonların durumunu gözeterek, her organizasyona özel usûl kuralları kabul edilmektedir.

CAS'ın yapısına ilişkin önemli hususlardan birisi, CAS'ın iki bölümden oluşmasıdır. Yönetmelik'in S20 maddesi uyarınca, bu bölümlerden birisi Genel Tahkim Bölümü iken, diğeri Temyiz Tahkim Bölümü'dür. Genel Tahkim Bölümü, ihtiyarî tahkim başvurularını inceler ve taraflarca yapılan tahkim sözleşmesi çerçevesinde spor hukukundan doğan uyuşmazlıkları karara bağlar. İkinci bölüm olan Temyiz Tahkim Bölümü'nde ise federasyonların, kurulların veya diğere spor organlarının verdiği kararlarından doğan uyuşmazlıklar görülmektedir.

Belirtmek gerekir ki, Yönetmelik'in R27 maddesi kapsamında sporla doğrudan veya dolaylı olarak bağlı olan uyuşmazlıkların tamamı CAS'a götürülebilir. Bu uyuşmazlıklar ticarî nitelikte olabileceği gibi, spor organizasyonlarının disiplin cezalarına dair de olabilir. Dolayısıyla hem sponsorluk sözleşmesi gibi ticari nitelikte olan bir uyuşmazlık hem de dopingden kaynaklanan bir cezadan doğan bir uyuşmazlık CAS tarafından çözümlenebilir.

Bu bağlamda, fiil ehliyeti bulunan her gerçek veya tüzel kişi CAS'a müracaat edebilir. Bu kişiler arasından futbolcular, atletler, spor kulüpleri, spor federasyonları, spor müsabakaları organizatörleri, sponsorlar veya televizyon şirketlerinin her biri CAS'a başvurabilecektir. Yalnız, CAS tahkim yoluna başvurulabilmesi için taraflar arasında yapılmış bir tahkim anlaşmasının bulunması gerekir.

Tarafların yapmış olduğu CAS tahkimi sözleşmesi (anlaşması), asıl sözleşmeden ayrı olarak yapılabileceği gibi, asıl sözleşmeye konulan bir şartla (klozla) veya bir spor organizasyonunun mevzuatında yer alan mevzuat hükmüyle de yapılabilir. Taraflar uyuşmazlığın doğmasından önce CAS'a gideceklerini kararlaştırabilecekleri gibi, uyuşmazlığın ortaya çıkmasından sonra da tahkim anlaşması yaparak CAS'a başvurabilir.

Sözleşmesel ilişkilerden veya haksız fiilden doğan uyuşmazlıklar için genel tahkim usûlü ile arabuluculuk usûlleri uygulanabilir. Öte yandan spor federasyonlarına bağlı kurulların vermiş olduğu kararlardan doğan uyuşmazlıklar için de temyiz tahkim usûlü uygulanmaktadır. Bu bağlamda CAS'ın bir de danışmanlık görevi, yani danışmanlığa dayalı bir usûlü bulunmaktadır. Bu kapsamda henüz uyuşmazlığın ortaya çıkmamış olduğu durumlarda belirli kuruluşlar, spor hukukuna dair konularda CAS'ın danışmanlık görüşlerinden faydalanabilir. Danışmanlık neticesinde sunulan görüşlerin bağlayıcılığı bulunmayıp, bu görüşler karar niteliğini haiz değildir.

CAS tahkimi, belirli bir alana, yani sporla ilgili uyuşmazlıklara özgüdür. CAS tahkimi, bu niteliği sebebiyle özel uzmanlık gerektiren bir tahkim türüdür. Bu çerçevede, sporla ilgili olmayan uyuşmazlıkların CAS nezdinde görülmesi mümkün değildir. Ancak spor hukukundan doğan uyuşmazlıklarının türü ve sayısı önemli ölçüde yüksektir. Hatta spor hukukundan doğan uyuşmazlıkları tahdidî biçimde saymak da mümkün değildir. Spor hukukundan doğan uyuşmazlıklar çok farklı şekillerde ortaya çıkabilmektedir. CAS hakem kararları Lozan'da verilmiş sayılır. Hatta Sidney ve New York'ta yapılan tahkim yargılamaları sonucunda verilen kararlar da Lozan'da verilmiş sayıldığından, CAS hakem kararlarına karşı İsviçre'de yargı yoluna başvurulur.

CAS kararlarına karşı başvuru hakkında, LDIP'de yer alan hükümler uygulanır. Bu çerçevede CAS kararlarına karşı yargı yoluna başvurmak isteyen taraf, LDIP'nin 191. maddesi uyarınca yalnızca İsviçre Federal Mahkemesi'nde iptal davası açabilir. Bilindiği üzere, milletlerarası antlaşmalarda aksi öngörülmedikçe, yabancı bir devlette alınan mahkeme kararının Türkiye'de sonuç doğurması için tanınması veya tenfiz edilmesi gerekir.

C. CAS Kararlarının Tenfizi

Tanıma veya tenfiz davasında, esas yönünden yargılama yapılmayıp, sadece yabancı mahkeme kararının belirli şartlara uygun

olup olmadığı incelenir.⁴¹ Yabancı mahkeme kararının tanınması sonucunda bu karar, kesin hüküm ve kesin delil teşkil eder. Yabancı mahkeme kararının tenfiz edilmesiyle, kesin hüküm, kesin delil ve icra edilebilirlik etkisi söz konusu olur. Dolayısıyla, eğer yabancı mahkeme kararı, Türk hukuku bakımından tespit niteliğinde bir karar ise bu kararın tanınması talep edilir. Örneğin, yaşın düzeltilmesine ilişkin yabancı mahkeme kararının icra edilebilirlik etkisi bulunmadığı için, bu kararın tanınması söz konusudur. Fakat bir alacağın tahsiline ilişkin yabancı mahkeme kararı, bu karara uymayan tarafa karşı cebrî icra yoluna başvurulmasını gerektirir. Bu nedenle, yabancı ilâmın icra edilebilirlik etkisi kazanması için tenfiz edilmesi gerekir.

Yabancı mahkeme kararlarının yanı sıra, yabancı hakem kararlarının Türkiye’de “hakem kararı” olarak sonuç doğurabilmesi için bunların da tanınması veya tenfiz edilmesi gerekir. Yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizine ilişkin hükümler 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun’un (MÖHUK) 60. ilâ 63. maddelerinde yer almaktadır. Ayrıca, yabancı hakem kararlarının tenfizinde, uyuşmazlığın ticarî nitelikte olması ve kararın verildiği ülkenin karşılıklılık şartını yerine getirmesi şartıyla, Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve İcrası Hakkındaki 10.06.1958 Tarihli New York Sözleşmesi uygulanmaktadır. Yine Türkiye’nin bazı devletlerle yaptığı iki taraflı adli yardım antlaşmalarının bir kısmında hakem kararlarının tanınması ve tenfizine ilişkin hükümler mevcuttur.

Ancak CAS kararları Lozan’da verileceğinden, hatta Lozan dışında verilen hakem kararları da İsviçre’de verilmiş sayıldığından ve Türkiye ile İsviçre arasında adli yardım antlaşması bulunmadığından, CAS kararlarının tanınması ve tenfizinde iki taraflı adli yardım antlaşmalarının herhangi bir rolü söz konusu değildir. CAS hakem kararlarının tanınması ve tenfizi özel olarak incelenmesi gereken bir konudur. TFF Statüsü’nde de belirtildiği üzere; TFF, kendisinin ve üyelerinin, futbolcuların, resmî görevlilerin ve müsabaka organizatörleri

⁴¹ Marco van der Harst, *The Enforcement of CAS Arbitral Awards by National Courts and the Effective Protection of EU Law, Fundamental Rights in International and European Law*, eds Christophe Paulussen/Tamara Takacs/Vesna Lazić/Ben Van Rompuy, Springer, 2015, s. 297 vd.

ve futbolcu temsilcilerinin FIFA veya UEFA organları ile CAS tarafından alınan ve kesinleşen tüm kararlarına tam olarak uymasını sağlar. Uygulamada herhangi bir konuda CAS kararı mevcutsa, ilgili federasyon bunu uygulamaktadır. Örneğin, TFF bünyesindeki kişilerden CAS'ı tanıdığına ve üyelerinin, kulüplerinin, yetkililerinin ve futbolcularının da CAS'ın kararlarına uymasını temin edeceğine ilişkin taahhütname talep etmektedir. Nitekim 5894 sayılı Kanun'un 3. maddesi uyarınca TFF; üyelerinin, kulüplerin, futbolcuların, hakemlerin, yöneticilerin, teknik direktör ve antrenörlerin, sağlık personelleri, futbolcu temsilcileri ve müsabaka organizatörleri ile diğer tüm ilgililerin FIFA ve UEFA'nın kanunî düzenlemeleri ve bu kuruluşların yetkili kurulları tarafından verilen kararlara uymalarını sağlamakla görevlidir.

CAS, İsviçre'de bulunduğu ve İsviçre, New York Sözleşmesi'nin tarafı olduğundan, MÖHUK'un uygulama alanının son derece sınırlı kalacağını söylemek doğru olacaktır. MÖHUK'un 1. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu milletlerarası sözleşme hükümleri saklı tutulmuştur. Ancak New York Konvansiyonu'nda düzenleme bulunmayan hususlarda, hakem kararlarının tanınması ve tenfizine ilişkin olarak MÖHUK'da yer alan hükümler uygulanır. Dolayısıyla New York Konvansiyonu'nun uygulandığı hâllerde dahi, tanıma ve tenfizde yetkili ve görevli mahkeme, New York Konvansiyonu'nda öngörülmediği için, bu noktadaki boşluk MÖHUK hükümleriyle doldurulacaktır. MÖHUK'un 51. maddesi uyarınca yabancı hakem kararlarının tanınması veya tenfizinde görevli mahkeme "asliye mahkemesidir". Bu kapsamda Yargıtay, Kanun'da özellikle "asliye hukuk mahkemesi" yerine "asliye mahkemesi" ifadesi kullanıldığından, tanıma ve tenfiz davalarında asliye ticaret mahkemelerinin de görevli olduğu görüşündedir. Bu bağlamda, CAS'ın Temyiz Tahkim usûlünde verdiği kararın Türkiye'de icrası, spor hukuku boyutunda incelenmelidir. TFF'nin ve diğer ülkelerdeki futbol federasyonlarının tâbi olduğu FIFA nezdinde, CAS kararlarına uyulması zorunludur. FIFA Disiplin Kanunu'nun 64. maddesinde belirtildiği üzere, kararın konusu para olsun olmasın, CAS kararına uymayan tarafa para cezası verilir. Sonrasında kararın yerine getirilmesi için son tarih belirlenir, bu tarihten sonra karar yine yerine getirilmez ise; futbolcular için transfer yasağı ve futboldan men,

kulüpler için puan silme veya küme düşürme yaptırımları söz konusu olur. CAS kararına uymayan Federasyon için dahi uyarı, kınama veya uluslararası müsabakalardan men gibi cezalar verilebilir.

Tenfizin diğer bir şartı, hem New York Sözleşmesi'nin 2. maddesinde hem de MÖHUK'un 62. maddesinde belirtildiği üzere, taraflar arasında tahkim anlaşmasının bulunmasıdır. CAS tahkimine başvurmanın şartlarından birisi, yazılı tahkim anlaşmasının varlığıdır. Kulüpler, TFF bünyesinde olmak için FIFA'nın ve dolayısıyla CAS'ın yetkisini kabul etmektedir. Bu şekilde yapılan tahkim anlaşmasının, hakem kararının tenfizini engelleyeceğini söylemek doğru değildir. Nitekim kulüplerin ulusal müsabakalarda yer alabilmeleri için TFF'nin yetkisini ve TFF'nin uluslararası müsabakalarda yer alabilmesi için FIFA'nın ve dolayısıyla CAS'ın yetkisini kabul etmek zorunluluğu bulunmaktadır. Her ne kadar futbolcular ve kulüpler bakımından tahkim anlaşmasının zorunlu olarak dayatıldığı düşünülse de, tenfiz edilebilmesi uygun bir tahkim anlaşmasının mevcut olması gerekir.

Profesyonel sporcular için öngörülen tahkim zorunluluğu nedeniyle, çoğu zaman sporcular dava hakkından feragat etmektedir. Dava hakkından feragat serbestçe ve açıkça yapıldığı takdirde, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından geçerli kabul edilmektedir. Sporcuların feragati serbest iradeleriyle yapıp yapmadıkları tartışmalıdır. Çoğu zaman spor federasyonları, sporcuya profesyonel olma şansını tanırken, sporcuya tahkim şartını da imzalatmaktadır. Federasyonların kurallarına uymayan sporcular da profesyonel sporcu statüsüne ulaşamaz. Kanaatimizce, spor hukukunun kendine özgü yapısı nedeniyle yapılan feragatin geçersiz olduğunu ileri sürmek doğru değildir. Bu noktada sporcunun serbest iradesinden ayrıldığı söylenemez. Çünkü profesyonel olmanın birçok getirisi olduğu gibi, bazı külfetleri de beraberinde getirdiği makul kabul edilmelidir. Kaldı ki tahkim, uyuşmazlıkların hızlı biçimde çözülmesini sağlaması yönüyle sporcular için, mahkemelere göre çok daha avantajlıdır. Yine de, feragatin geçerliliğinin her somut olay özelinde yorumlanması ve değerlendirilmesi gerekir. Örneğin, alacak hakkını devlet yargısında arayamayan bir teknik direktörün yapmış olduğu feragatin, serbestçe yapılmış bir feragat olarak nitelendirilmesi mümkün olmayabilir.

Spor tahkimi lehine, devlet mahkemesinden feragatin geçersizliğinin tartışıldığı son dönemde oldukça önemli olan spor hukuku davalarından birisi *Pechstein* davasıdır. Alman patenci *Claudia Pechstein*, Uluslararası Paten Federasyonu (ISU) tarafından iki yıl süreyle müsabakalardan men edilmiştir. Men cezası CAS tarafından da onaylanmış ve *Pechstein* İsviçre Federal Mahkemesi'ne başvurmuştur.⁴² Buradan da olumlu bir netice alamayan *Pechstein*, AİHM'e başvurmuştur.⁴³ AİHM, *Pechstein* kararında CAS'ta görülen davanın kamuya açık olarak görülmemesinden ötürü, hak ihlâlinin olduğunu oybirliğiyle kabul etmiştir. Ancak AİHM aynı kararda, CAS'ın tarafsızlığı ve bağımsızlığına ilişkin olarak herhangi bir hak ihlâlinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır. *Pechstein*'in, CAS'nin tarafsız ve bağımsız bir tahkim kurumu olmadığı, dolayısıyla adil yargılanma hakkının ihlâl edildiği iddiası, AİHM tarafından oyçokluğuyla reddedilmiştir.

Fakat *Pechstein*'in avukatları bununla yetinmemiş, Almanya'da ISU'ya karşı Münih Mahkemesi'nde dava açmıştır. Mahkeme, *Pechstein*'in taleplerini, kesin hükmün (*res iudicata*) mevcut olması gerekçesiyle reddetmiştir.⁴⁴ Münih İstinaf Mahkemesi bu kararı bozmuştur. Mahkeme'ye göre *Pechstein* ile ISU'nun arasındaki sözleşme, Alman rekabet hukukuna aykırıdır ve bu nedenle kamu düzenine aykırılık teşkil etmektedir. Mahkeme, uluslararası spor federasyonlarının monopolist olduğunu belirtmiştir. Alman doktrininde bu prensip, *Ein- Platz- Prinzip* olarak ifade edilmektedir. Bu prensibe göre, her coğrafi seviyedeki spor başına bir federasyon mevcut olabilir. Paten sporunda, eğer bir atlet bu spordan para kazanmak istiyorsa, uluslararası müsabakaların alternatifi yoktur. Bu durum Alman rekabet hukukuna göre, ISU'yu hâkim durumda kılmaktadır. Atletlerin uluslararası müsabakalara katılmak için tahkim şartı imzalaması başlı

⁴² BGer 4A_612/2009 vom 10.02.2010.

⁴³ Mutu ve Pechstein v. İsviçre, Applications nos. 40575/10 and 67474/10, (<https://hudoc.echr.coe.int/>).

⁴⁴ LG München I, 26.02.2014 - 37 O 28331/12.

başına hâkim durumun kötüye kullanılması değildir. Çünkü bunun makul bir sebebi vardır.⁴⁵

AİHM ise CAS'ın yapısındaki dengesizliğe değinmiştir. 2009'da, Pechstein tahkim şartını imzaladığında, CAS Kodu 5 hakemden 3'ünün sporun yönetim organından, ikisinin bu organlardan bağımsız kişilerden oluştuğunu belirtmiştir. Dahası, tarafların heyet başkanı üzerinde anlayamadığı durumlarda heyet başkanı, ICAS tarafından seçilen CAS Temyiz Bölümü başkanı tarafından seçilir. Bu durumda CAS, spor federasyonlarına sıkı sıkıya bağlıdır. Bir atletin bu şekilde dengesiz olan bir tahkim kurulunun yargısına zorlanması, pazar gücünün kötüye kullanılmasıdır.⁴⁶

Dava Alman Federal Mahkemesi'ne de taşınmıştır. Federal mahkeme, tahkim anlaşmasıyla tarafların devlet mahkemelerinin yetkisin bertaraf edebileceğini, ancak söz konusu tahkim iradesinin özgürce ortaya konmuş olması gerektiğini belirtmiştir. Akabinde Federal Mahkeme, tahkim anlaşmasının akdedilmesinde manevi veya fiziksel bir korkutma olmadığı için tahkim iradesinin geçerli olduğunu kabul etmiştir.

*Peschstein'*ın iddialarından birisi, zorunlu olarak belirlenmiş olan CAS bünyesindeki tahkimin, hak arama özgürlüğüne aykırılık teşkil ettiği yönündedir. CAS'a göre ise zorunlu tahkim, adil yargılanma hakkını ihlâl etmemektedir. Zira spordan kaynaklanan uyuşmazlıkları yeknesak biçimde çözüme kavuşturmak için uzmanlaşmış bir uluslararası tahkim mahkemesinin mevcudiyeti elzemdir. CAS'ın konu hakkındaki görüşü, *Peschstein'*ın adil yargılanma hakkının ihlâl edilmiş olmadığı ve zaten İsviçre Federal Mahkemesi'nin konu hakkındaki kararının kesin ve nihaî olduğudur.

⁴⁵ Antoine Duval, "Time to Go Public? The Need for Transparency at the Court of Arbitration for Sport", Yearbook of International Sports Arbitration, Springer Verlag, 2017, s. 11-12.

⁴⁶ Söz konusu AİHM kararının değerlendirilmesi hakkında bkz. Hatice Özdemir Kocasakal, "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Pechstein Kararı Çerçevesinde CAS'ın Tarafsızlığı ve Bağımsızlığı", Public and Private International Law Bulletin, Vol. 40, Issue 1 Y. 2020, 79-123, s. 79 vd.

Ayrıca, CAS'a göre, *Pechstein*'in hakem heyetinin oluşumuna itiraz hakkı mevcut olmasına rağmen, kendisi bu hakkını kullanmamıştır. CAS, zorunlu olarak belirlenmiş olan tahkim anlaşmalarının bu şekilde geçersiz sayılmasının, uluslararası tahkim için bir tehdit oluşturacağını da belirtmiştir. CAS özetle, devlet mahkemelerinin CAS'ın verdiği kararlar hakkında tekrar yargılama yapmasının, spor hukukuna özgü kararların etkinliğini ve uyumluluğunu bozduğunu ifade etmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 6. maddesinin ilk cümlesindeki tanıma göre herkes davasının, kanunla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir. Davaya konu olan hakkın, medenî hukuk alanına ilişkin bir hak olması veya kişiye isnat edilen bir suç dolayısıyla ortaya çıkmış olması gerekir. AİHS'in 6. maddesinde yer alan kavramlar, AİHM tarafından çok sayıda kararda yorumlanmıştır. AİHM kararları, AİHS'in 46. maddesi uyarınca taraf devletlerce uygulanmak zorundadır. Dolayısıyla AİHM'in kararları ve bu kararlardaki adil yargılanma hakkına dair açıklamaları, adil yargılanma hakkının tam olarak anlaşılabilmesi için vazgeçilmez niteliktedir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki; davanın görülmesini talep etme hakkı, hukuka aykırı şekilde hak ihlâline maruz kalan ve hakkını hukukî yoldan arayan herkes için mevcuttur. İhlâl, hakkın varlığını ilgilendirebildiği gibi, bu hakkın kapsamına veya kullanılmasına dair de olabilir. Buradaki ihlâlin, yani ortadaki uyuşmazlığın tek taraflı olmaması gerekir. Bunun yanında AİHM, uyuşmazlığın hakiki ve ciddî olması gerektiğini belirtmiştir.

Kural olarak, mahkemeye erişim bir haktır. Bu hakkın pratik ve verimli biçimde kullanılabilmesi gerekir. AİHM'in görüşü uyarınca, mahkemeye erişim hakkı mutlak değildir ve sınırlandırılabilir. Her somut olayın, toplumun ihtiyaçları ve kaynakları ile kişilerin hakları açısından değerlendirilmesi gerekir. Fakat bu sınırlama kesinlikle mahkemeye erişim hakkının özünü ihlâl etmemelidir. Mahkemeye erişim hakkı sadece dava açabilmekle sınırlı değildir. Mahkemenin karar verme yükümlülüğü de mahkemeye erişim hakkı kapsamındadır.

Sınırlamanın meşru bir amacı olması ve amacın izlenen yolla orantılı olması gerekir. Bu kural mahkemeye başvuru ücretleri için de geçerlidir. Süre sınırlamalarının da aynı şekilde makul olması gerekir. AİHM'in *Pechstein* hakkında vermiş olduğu bu karar, TFF'nin tarafsızlık ve bağımsızlığının değerlendirilmiş olduğu *Ali Rıza ve Diğerleri v. Türkiye*⁴⁷ gibi farklı uyuşmazlıklarda, Türk tahkim kurumlarını da etkilemiştir. AİHM söz konusu kararında, Türk spor tahkimi mercilerinin bağımsızlığı ve tarafsızlığını yetersiz bulmuştur.

D. TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu (UÇK)

TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu (UÇK), TFF'nin⁴⁸ ilk derece hukuk kuruludur. Aynı zamanda ihtiyarî tahkim kurulu olarak görev yapmakta olup, kulüpler, futbolcular, profesyonel teknik adamlar, antrenörler, futbol menajerleri gibi futbolun çeşitli aktörleri arasındaki uyuşmazlıklarda görevlendirilebilir. 01.08.2015 tarihinden itibaren UÇK 2015 Talimatı'nın yürürlükte olduğu dört yıl boyunca UÇK zorunlu tahkim mercii olarak görev yapmıştır.⁴⁹

UÇK 2015 Talimatı'nın yürürlükte olduğu dört yıl boyunca Türk futbolcular, Türk kulüplerine karşı UÇK dışında herhangi bir kanunî mercie başvuramamaktaydı. Yabancı futbolcular ise, FIFA nezdinde 2002 yılında kurulan Uyuşmazlık Çözüm Dairesi (Dispute Resolution Chamber (UÇD)) adındaki tahkim merciiine başvurmaktadır. Bu kurum, TFF bünyesinde bulunan UÇK'ya örnek olmuştur. Uyuşmazlıkların hızlı ve etkin olarak çözümlenmesi amacıyla kurulan UÇD; TFF bünyesinde eşitlik prensibine uygun, adil yargılama esasına bağlı bir tahkim kurumunun yokluğunda, yabancı oyuncuların sözleşmeden doğan ihtilâflarını çözümlenmekle görevlendirilmiştir. TFF bünyesindeki UÇK, bu niteliklerde görülmediği için, yabancı futbolcular Türk kulüpleri aleyhine UÇD'ye başvurarak alacaklarını tahsil etmek konusunda Türk futbolculara göre daha geniş imkânlarla sahipti. UÇK'nın zorunlu tahkim olduğu 2015 öncesi düzenlemede ise UÇK, taraflarca ihtiyarî

⁴⁷ Ali Rıza and Others v. Turkey, App. Nos. 30226/10, 17880/11, 17887/11, 17891/11 and 5506/16, Judgment of 28 January 2020.

⁴⁸ Gemalmaz, s. 38-58.

⁴⁹ AYM, 18.01.2018, 136/7, RG, T. 02.03.2018, S. 30348.

tahkim kurulu olarak görevlendirilebilirdi. Diğer bir ifadeyle, UÇK'nın ihtiyarî hakem kurulu yetkisinin taraflarca kabul edilmesi gerekirdi. Fakat UÇK 2015 Talimatı'yla bu konuda kökten bir değişikliğe gidilerek, UÇK zorunlu tahkim mercii hâline getirilmiştir. UÇK'nın tüm uyuşmazlıklar için zorunlu tahkim mercii niteliği, aşağıda değineceğimiz yürürlük tarihi 02.03.2019 olan Anayasa Mahkemesi kararıyla son bulmuştur.

Sportif cezalar ile yetiştirme tazminatına ilişkin uyuşmazlıklarda, UÇK hâlen zorunlu tahkim kurulu olarak görevlendirilmektedir. Dolayısıyla UÇK'nın hem zorunlu tahkim kurulu olarak hem de ihtiyarî tahkim kurulu olarak nitelendirilmesi mümkündür.

TFF'nin ilk derece hukuk kurullarının yer aldığı TFF Kuruluş Kanunu'nun 5/2 maddesi, UÇK'nın zorunlu tahkim mercii olduğu dönemde: "İlk derece hukuk kurulları kulüp lisansı ile ilgili kararlar almaya veya bu Kanun, TFF Statüsü, TFF'nin diğer talimat ve düzenlemeleri ile diğer yetkili TFF kurul ve organları tarafından alınacak kararlara ilişkin olarak çıkacak ihtilâflarda karar vermeye münhasıran yetkilidir" şeklinde olup, ilgili madde Anayasa Mahkemesi'nin 18.01.2018 tarih ve 136/7 sayılı kararıyla iptal edilmiştir. İptal kararının temelini, TFF Kuruluş Kanunu'nun 5. maddesinin 2 numaralı fıkrasının Anayasa'nın 2, 13, 36 ve 59 maddelerine aykırı olduğu gerekçesi oluşturmaktadır.

Anayasa Mahkemesi'nin ilgili kararındaki "Anayasa'nın 59. maddesinde spor federasyonlarının yalnızca spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı zorunlu tahkim yoluna başvurulabileceği ve tahkim kurulu kararlarına karşı yargı merciiine başvurulamayacağı öngörülmesine rağmen, itiraz konusu kanun hükmünde böyle bir ayırım yapılmaksızın ilgili mevzuat ile TFF kurul ve organlarının kararlarına ilişkin olarak çıkacak tüm uyuşmazlıklar bakımından ilk derece hukuk kurullarının münhasıran karar vermekle yetkili kılınması ve ilk derece hukuk kurullarının kararlarına karşı yargı yoluna başvurulmasının engellenmesi, Anayasa'nın 59. maddesinde yer alan düzenlemeyle bağdaşmadığı gibi ilgililerin mahkemeye erişim hakkını ortadan kaldırmakta ve hak arama

hürriyetinin özüne dokunmaktadır” gerekçesiyle TFF Kanunu’nun 5. maddesinin 2. fıkrası iptal edilmiştir.

İptal kararının yürürlüğe gireceği gün ise anılan kararda “5894 sayılı Kanun’un 5. maddesinin (2) numaralı fıkrasının iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edici nitelikte görüldüğünden Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu fıkra ile ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür” ifadeleriyle 02.03.2019 tarihi olarak belirlenmiştir. TFF, AYM’nin bu kararı üzerine 2019 yılında UÇK Talimatı’nı değiştirmiş, zorunlu tahkimi yeniden sportif cezalar ve yetiştirme tazminatı ihtilaflarıyla sınırlamıştır.

E. Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu

Futbol dışındaki sporlarda Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu Yönetmeliği’ne⁵⁰ bağlı olarak Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu yetkilidir. Bu Yönetmelik 21.05.1986 tarihli ve 3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun’un⁵¹ Ek-9., Ek-9/A ve Geçici 11. maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır. Bu bağlamda anılan Yönetmelik’in beşinci maddesine göre Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu:

a) Federasyon ile kulüpler, sporcular, hakemler, teknik direktör ve antrenörler arasındaki ihtilâfları,

b) Kulüpler ile teknik direktörler, antrenörler ve sporcular arasındaki uyumsuzlukları,

c) Kulüpler ile kulüpler arasında çıkacak anlaşmazlıkları,

ç) Federasyonlarca verilecek kararlar ile ceza ve disiplin kurulu kararlarını,

d) Genel Müdürlük ile federasyonlar arasında veya federasyonların kendi arasında çıkacak ihtilâflar hakkında Kurulca

⁵⁰ RG, T. 28.01.2012, S. 28187.

⁵¹ RG, T. 28.05.1986, S. 19120.

belirlenecek bir üyenin başkanlığında Genel Müdürlük ve federasyon temsilcilerinin katılımıyla oluşturulacak olan komisyon kararlarını,

e) Federasyon başkanları ile Yönetim, disiplin ve denetim kurulu üyelerinin spor ahlakına ve disiplinine aykırı davranışlarının tespiti halinde Bakan tarafından Genel Müdürlük Merkez Ceza Kuruluna sevk edilmeleri sonucunda Merkez Ceza Kurulunca verilecek kararları,

f) Sportif Değerlendirme ve Geliştirme Kurulu raporlarında yeterli düzeyde görülmeyen veya yapılan denetim sonucu görevi başında kalmasında sakınca görülen federasyon başkanı ve Yönetim kurulu üyeleri hakkında karar almak üzere, Bakanın istemi üzerine toplanacak olağanüstü genel kurulu yapacak olan üç kişilik komisyonu belirleyerek bu komisyonun işlem ve kararlarını,

g) Olağan ve olağanüstü genel kurullarını 3289 sayılı Kanun'da öngörülen süre ve esaslar dahilinde yapmayan federasyonların genel kurullarını altmış gün içerisinde yapacak olan üç kişilik komisyonu oluşturmak ve bu komisyonun işlem ve kararlarını,

ilgililerin itirazı üzerine inceleyerek kesin sonuca bağlayacak mercidir. Kurula başvuru süresi, özerk federasyon Yönetim kurulu kararıyla disiplin veya ceza kurulu kararının yazılı bildiriminden itibaren 10 gündür.

Tahkim Kurulu tarafından verilen karara karşı, bireysel başvuru yoluna gidilip gidilemeyeceği konusu, Anayasa Mahkemesi'nin 12.02.2013 tarihli kararıyla açıklığa kavuşturulmuştur. Anayasa Mahkemesi'nin bireysel başvuruya ilişkin söz konusu kararında, Türkiye Wushu Federasyonu Başkanı olan başvuru, Spor Genel Müdürlüğü Merkez Ceza Kurulu tarafından kendisine verilen disiplin cezasına karşı Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu'na itiraz başvurusunda bulunduğunu ancak sonuç alamadığını belirterek, Anayasa'nın 36. maddesiyle tanımlanan haklarının ihlâl edildiğini ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesi ise, anayasa koyucunun; spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabileceğini, tahkim kurulu kararlarının kesin olduğunu ve bu kararlara karşı hiçbir yargı mercine başvurulamayacağını hüküm altına aldığını belirtmiştir.

Bu çerçevede, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesi'nin Kuruluşu ve Yargılama Usûlleri Hakkında Kanun kapsamında Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemlerin bireysel başvurunun konusu olamayacağına vurgu yapan Anayasa Mahkemesi, Tahkim Kurulu tarafından verilen disiplin cezaları için bireysel başvuruda bulunulmasını konu bakımından yetkisizlik sebebiyle kabul edemeyeceği sonucuna varmıştır. AYM'ye başvulmasa dahi, tahkim kurulu kararlarına karşı AİHM'e başvuru yapılabilir. Nitekim AİHM'in Türkiye'ye ilişkin *Ekşioğlu ve Mosturoğlu, Naki ve Amed Sportif Faaliyetler Kulübü Derneği, Ali Rıza ve Diğerleri, İbrahim Tokmak* kararları, Tahkim Kurulu yapılanmasının tarafsızlığı ve bağımsızlığı konusunda mevcut düzeni yetersiz görmektedir. Dolayısıyla, tahkim mercilerinin federasyonların veya Spor Genel Müdürlüğü'nün bünyesinden çıkarılması başta olmak üzere, mevzuatımızda birtakım değişiklikler yapılması gerekmektedir.

F. FIBA Basketbol Tahkim Mahkemesi (Basketball Arbitral Tribunal (BAT))

"FIBA Basketbol Tahkim Mahkemesi" (Basketball Arbitral Tribunal (BAT)), Uluslararası Basketbol Federasyonu (FIBA-Fédération Internationale de Basketball Association) tarafından tanınan; oyuncular, menajerler, koçlar ve kulüpler arasındaki uyuşmazlıkların, tarafların BAT tahkimine başvurmak konusunda anlaşması ve sözleşmelerinde bu yönde bir hüküm bulunması durumunda, süratli ve maliyet bakımından etkin şekilde çözüm sunan, merkezi Cenevre olan basketbol tahkimi kurumudur.⁵² FIBA Statüsü'nün 7. kısmında belirlenmiş olan BAT kararlarına uyulmaması hâlinde, kararı uygulamayan tarafa FIBA tarafından yaptırım uygulanır. Duruşmaların sadece talebe bağlı olarak gerçekleştiği BAT tahkimi, basketbol camiasında sıklıkla başvuru olan hızlı bir uyuşmazlık çözüm yoludur. Bu sebeple, ülkemiz basketbol oyuncularının, kulüplerinin, menajerlerin ve koçların BAT kararlarından haberdar olması haklarını savunabilmeleri ve adalete erişebilmeleri açısından önem taşımaktadır.

⁵² Daniel Girsberger/Nathalie Voser, *International Arbitration: Comparative and Swiss Perspectives*, 3rd Edition, Schulthess Juristische Medien AG, 2016, s. 367.

BAT tahkimi tek hakemle yürütülür ve hakem, tarafların talep etmemesi durumunda duruşmasız olarak tahkim sürecini tamamlar. BAT kuralları kapsamında altı hafta içinde karar verilir. Ayrıca, uyuşmazlığın değerinin 30.000,00 avrodan az olması hâlinde, kararın gerekçesiz verilmesi öngörülmüştür. Böylelikle kararın hızlı verilmesi sağlanır. Tarafın, kararın kendisine tebliğinden itibaren 10 gün içinde BAT Sekreteryası'nın belirttiği giderleri karşılaması hâlinde, gerekçeli kararı talep etme hakkı bulunmaktadır.

Hakem, tarafların yerleşim yerlerini değerlendirmeksizin, hakkaniyete dayalı olarak karar verir. Verilen karar, İsviçre Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu kapsamında değerlendirilir. Hakkaniyete dayalı tahkim, diğer bir ifadeyle hak ve nasafet çerçevesinde görülen tahkim, İsviçre hukukundaki genel tahkime göre farklılık gösterir. Hakkaniyete dayalı tahkimde, hakemler yürürlükteki olan kanunlara dayalı bir adalet anlayışıyla karar vermez. Hatta verilen kararlar bu kanunlarla çelişebilir. Hakem, herhangi bir ulusal veya uluslararası hukuk kuralına atıf yapmadan, adalet ve hakkaniyet nasıl gerektiriyorsa, öyle karar verir. Ancak tarafların, belirli bir hukuk seçiminde anlaşması halinde de taraf iradesine önem verilir. Profesyonel basketbolcuların sözleşmelerinin tamamına yakınında yer alan "prim" kapsamında doğan uyuşmazlıkların önüne geçmek için, kulübün, primler konusunda yanlış anlaşılmaya mahal vermemesi ve açık olması gerekir. Bir uyuşmazlıkta oyuncu, diğer talepleriyle beraber, kulüp başkanının sözlü olarak prim vaadinde bulunduğunu ileri sürmüş ve bu primi kulüpten talep etmiştir. Bu talebini kulüp yetkilisinin: "söz verilen primleri henüz kimseye ödemedik" ve "diğer oyuncularla beraber primini ödeyeceğiz" ifadelerini kullandığı e-postalar ile desteklemiştir. Hakem, bu e-postalar olmasaydı "söze karşı söz" mevcut olacağı için, primin istenemeyeceğini ve fakat mezkûr e-postalar nedeniyle 90.000,00 Amerikan doları tutarındaki primin varlığının ispat edilmiş olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla, kulüplerin e-posta yoluyla iletişimde de son derece dikkatli olması gerekir.⁵³

⁵³ Zellous, Dyke, Baptiste v. Galatasaray, BAT 0605/14.

Prime ilişkin başka bir uyuşmazlıkta, kulüp yönetimi, *play-off*larda final oynarken son maçtan çekilme kararı almış ve bu kararın sonucunda rakip takım şampiyon olmuştur. Söz konusu davada hakem, oyuncunun şampiyonluk primine hak kazanmadığına karar vermiştir. Bunun nedeni, primin şartı olan şampiyonluğun kazanılmaması ve de şampiyonluk primlerinin ödeneceğine dair pazarlık yapılmış olsa da, primin verilmesine ilişkin karar verilmiş olduğuna dair hiçbir somut delil bulunmaması şeklinde açıklanmıştır.⁵⁴

Oyuncuların *fair-play* ve profesyonellik seviyelerine yakışmayacak şekilde davranışlarının da kulüpler tarafından gerekli hukukî tedbirler alınarak karşılanması gerekir. Bir uyuşmazlıkta, oyuncunun sözleşmesi; (i) oyuncunun twitter hesabında takım hakkında olumsuz içerikte olan bir *tweet*'i paylaşması, (ii) oyuncunun soyunma odasında koçun otoritesinin aleyhinde davranış sergilemesi, (iii) oyuncunun maç esnasında koça doğru havlu fırlatması sonrasında feshedilmiştir. Oyuncu, kulübün sözleşmesini feshetme nedeninin davranışları değil, alacağını talep etmesi olduğunu belirtmiştir. Hakem, her ne kadar bu davranışları haksız bulsa da, bu davranışların her birinden sonra kulüpten hiçbir yazılı uyarı gelmemesi sebebiyle kulübü haksız bulmuş ve oyuncunun yaklaşık 400.000,00 Amerikan doları tutarında ödemeye hak kazanmasını sağlamıştır.⁵⁵ Hakem, kulüplerin oyunculara disiplin cezası verirken veya kulüplerin, oyuncu sözleşmelerini disiplin gibi nedenlerle feshederken iş hukukunun temel ilkeleri ve bildirim yükümlülüklerine hakkaniyet kapsamında uymaları gerektiğini belirtmiştir.

BAT tarafından görülen uyuşmazlıkların çoğu, menajerin veya oyuncunun ücretinin ödenmemesinden kaynaklanmıştır. Bir uyuşmazlıkta oyuncu, kulübün ücretini ödememesi nedeniyle sözleşmesini feshetmiştir. Birkaç ay sonra da başka bir takımla anlaşmıştır. Hakem, oyuncunun sözleşmesini haklı sebeple feshettiği hâllerde, oyuncunun bu fesihden faydalanmaması gerektiğini ve kulüp bulmak suretiyle zararını olanakları dâhilinde sınırlandırması

⁵⁴ Erceg v. Galatasaray, BAT 0747/15.

⁵⁵ Smith ve Wasserman Media Group v. Galatasaray, BAT 0640/14.

gerektiğini belirttiikten sonra, oyuncunun yeni kulüple anlaşmasındaki ücreti (primler de dâhil olmak üzere) kulübün ödemesi gereken tutardan indirmiştir. Kulüp, haksız fesih için ödediği tazminatın yanında, oyuncunun başvuru giderleri ve vekâlet ücreti için de 8.000,00 avroyu ödemek zorunda kalmıştır.

Kulüplerin, özellikle de ücretin nispeten düşük olduğu hâllerde uyuşmazlığın BAT'a taşınmadan dostane yöntemlerle çözülmesi gerektiği kanaatindeyiz. Nitekim uygulamada BAT tarafından verilen kararlarda yargılama giderlerinin yüksek olduğu görülmektedir. Örneğin, 25.000,00 Amerikan doları tutarındaki borcunu ödemeyen bir kulüp; bu borcun yanında başvuru giderleri, hakem ücreti, vekâlet ücreti toplamında 10.500,00 Amerikan dolarını fazladan ödemek zorunda kalmıştır.⁵⁶ Benzer olarak başka bir kulübün menajere ödemesi gereken tutar yaklaşık 6.000,00 Amerikan doları olduğu hâlde, kulüp bu tutara ek olarak yaklaşık 4.000,00 avro tutarında yargılama masrafı ödemek zorunda bırakılmıştır.⁵⁷ Söz konusu kararın değeri 30.000,00 avrodan az olduğu için, karar gerekçesiz olarak verilmiştir. Kararın değerinin 30.000,00 avro ile 200.000,00 avro arasında olduğu hâllerde, davalının gider avansını ödememesi hâlinde, davacının talebiyle hakem gerekçesiz karar verebilir ve yargılama giderlerini indirebilir.

BAT kararlarında vurgulanan en önemli prensip ahde vefa ilkesidir (*pacta sunt servanda*). Bu kapsamda hakem, taraf iradesini ön planda tutar ve taraflar arasındaki sözleşmenin aynen uygulanmasını sağlamaya çalışır. Taraflardan birisinin yaşadığı ekonomik sorunlar, sözleşmede ekonomik zorluk hâlinde taraflara çıkış yolu sunulmadığından, yükümlülükleri yerine getirmemek için haklı sebep oluşturmaz.⁵⁸ Bir davada, oyuncu, BAT'ta çözümlenen bir uyuşmazlıkta kulüp temsilcisiyle olan *WhatsApp* konuşmasını delil olarak sunmuş, hakem, kulüp temsilcisinin oyuncuya kulüpte nakit para olmadığını ve

⁵⁶ Stoll v. Trabzonspor, BAT 0645/15.

⁵⁷ Octagon, Dimitropoulos v. Torcu Konya Selçuk Üniversitesi, BAT 0686/15.

⁵⁸ Jawai ve Wasserman Media Group v. Galatasaray, BAT 0650/15.

yeni başkan seçildiğinde ödeme yapılacağını yazmasının, kulübün ödeme yapmaması için haklı bir sebep olmadığına karar vermiştir.⁵⁹

BAT içtihatlarında, oyuncu sözleşmesinde belirtilmese bile, temerrüt faizi olarak yıllık %5'lik oran kabul edilmiştir. Oyuncunun, ihtar çekmek suretiyle ücretini talep etmesi hâlinde, alacağı olan primleri de talep etmesi gerekir. Yoksa primler için temerrüt faizi ihtarla başlamaz. Temerrüt faizi sadece ihtarla konu ücret için oluşur. Oyuncunun, ihtar çekerken faizi de ayrıca talep etmesi gerekir. Faizi, tahkim başvurusunda bulunana kadar talep etmemişse, faiz ancak tahkim talebinde bulunulan gün itibariyle işlemeye başlar.⁶⁰

Oyuncu ile kulüp arasında hem TBF lisansı için kurulan sözleşme, hem de özel bir sözleşme varsa, TBF lisansı için yapılan sözleşme, tarafların hak ve yükümlülüklerini tespit etmek için önemlidir. Fakat bir uyuşmazlıkta hakem, tarafların bu sözleşmenin, özel sözleşmenin hükümlerinden önce uygulanması gerektiğini ileri sürmemesi nedeniyle, özel sözleşmeye göre karar vermiştir.⁶¹ Başka bir uyuşmazlıkta ise taraflar, önce 13.09.2013 tarihinde bir sözleşme imzalamış; bu sözleşmede taraflar arasındaki başkaca sözleşmelerin geçersiz kabul edileceği öngörülmüştür. Taraflar sonra 26.09.2013 tarihinde, TBF sözleşmesini imzalamıştır. Oyuncu, ilk imzalanan sözleşmedeki hükme dayanarak sonraki sözleşmenin geçersiz olduğunu ileri sürse de, hakem bu sözleşmenin sadece daha önce imzalanan sözleşmelerin yerine geçtiğini ve bu sözleşmenin sonraki tarihli sözleşmeler için geçerli olmayacağını belirtmiştir.

Kulübün oyuncuya borcu olduğu ve kulüp ile oyuncu arasında yeni bir sözleşme yapıldığı hâlde, oyuncunun alacaklı olduğunu ispat etmesi için alacaklarından feragat etmediğine dair ihtirazî kayıt düşmesi gerekir. Aksi takdirde, aynı takımla sözleşmesini yenileyen oyuncunun kulüpten alacağı olduğunu ispat etmesi oldukça zordur. Oyuncunun, kulüpten alacağını alamaması sebebiyle haklı fesih yoluna gideceği

⁵⁹ Macvan v. Galatasaray, BAT 0651/15.f.

⁶⁰ Gueye, Garcia, Kurdoglu v. Fenerbahçe, BAT 730/15.

⁶¹ Gueye, Garcia, Kurdoglu v. Fenerbahçe, BAT 730/15.

hâllerde ise, oyuncunun bu hakkı kullandığını bildirmesi ve söz konusu kulüpte basketbol oynamayı sürdürmemesi gerekmektedir.⁶²

Oyuncular için en önemli husus, sakatlanmamaları ve oynamaya hazır durumda olmalarıdır. Bu sebeple, kulüplerin, sözleşmelerde sakatlık konusunu düzenlemeleri önemlidir. Bir uyuşmazlıkta, uyuşmazlığın tarafı olan kulüp, oyuncunun sağlık geçmişinin parlak olmadığı ve sağlık testinde bazı sorunların tespit edildiği bir durumda, sözleşmeye özel bir hüküm koyarak oyuncunun sağlık sorunlarının, oynamasını engellemesi hâlinde fesih hakkını saklı tutmuştur.⁶³ Kulüp, buna rağmen oyuncuya fesih bildiriminde bulunmamıştır. Bu sebeple hakem, sözleşmenin feshedilmediğine karar vermiştir. Hakem, ahde vefa (*pacta sunt servanda*) ilkesi nedeniyle kulübün oyuncuya fesih bildiriminde bulunması ve oyuncuya cevap hakkı tanınması gerektiğini karara bağlamıştır. Ayrıca hakem, oyuncunun kulüpten ayrıldıktan sonra iki takımda daha oynamış olması vakiasının, oyuncunun sağlık sorunlarının ciddiyetine şüphe düşürdüğünü belirtmiştir.⁶⁴

BAT, basketbol sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkları süratli biçimde sonuçlandırmak için kurulmuştur. Bu noktada usûl kuralları, uyuşmazlıkların süratli şekilde çözümlenmesini sağlamaya yönelik olarak formüle edilmiştir. Bu hızlı ve basit çözüm yolunun, profesyonel basketbol camiası tarafından iyi incelenmesi ve öğrenilmesi oldukça önemlidir. BAT kararlarının FIBA tarafından uygulanmasının sağlanması, BAT uyuşmazlık çözüm yolunu zamanla daha da yaygınlaştıracaktır.

Çalışmamızda verilmiş olan örneklerden anlaşılacağı üzere, uygulamada uyuşmazlıkların çoğunda Türk kulüpleri haksız bulunmakta ve yüksek miktarda tazminat ödemek durumunda kalmaktadır. Bu nedenle kulüplerin, ileride daha da yaygın hâle gelecek olan BAT yargılaması ve içtihatları hakkında daha kapsamlı çalışmalar yapması, gerekirse Türkiye Basketbol Federasyonu'nun bu kararlar hakkında kulüplere çeşitli bilgilendirmelerde bulunması yararlı

⁶² Millage v. Torku Konyaspor, 0720/15.

⁶³ Millage v. Torku Konyaspor, 0720/15.

⁶⁴ Millage v. Torku Konyaspor, 0720/15.

olacaktır. Konu hakkında yürütülecek eğitim faaliyetleri, ileride yaşanabilecek uyuşmazlıkların Türk kulüpleri aleyhine sonuçlanmasının önüne geçilebilmesini sağlayacaktır.

Sonuç

Spor hukuku, tahkimin özellikle hızlı bir uyuşmazlık çözüm yolu olması nedeniyle kullanılan ve tahkimin dünyadaki gelişimine katkıda bulunan önemli bir alandır. Spor tahkimi hızla gelişmekle beraber, Türkiye'nin önde gelen bir spor merkezi hâline gelmesi için ülkemiz hukukçularının bu alanda bilgi sahibi olması gerekmektedir. Hâlihazırda önemli sayıda hukukçu, spor tahkimiyle tahkimle tanışmıştır. Bu durum tahkim kültürünün gelişimi açısından önemlidir. Spor tahkimi konusunda bilgi sahibi olmak isteyen hukukçuların, CAS başta olmak üzere UÇK, Tahkim Kurulu, Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu ve BAT'ın işleyişini ve kararlarını incelemesi oldukça mühimdir. Öte yandan spor hukukundan doğan uyuşmazlıklarda, zorunlu tahkimin öngörüldüğü hâllerde, adil yargılanma hakkını olumsuz etkilediğine yönelik eleştiriler mevcuttur. Spor tahkiminin henüz Avrupa'da dahi tam olarak gelişimini tamamlamadığı ifade edilmektedir. Diğer yandan AİHM, her ne kadar oybirliğiyle olmasa dahi, CAS'ın bağımsızlığı ve tarafsızlığı yönünden adil yargılanma hakkının ihlâline sebebiyet vermediğini kabul etmiş olsa da, Türk tahkim kurumlarının AİHM nezdinde aynı noktada olmadığını söylemek mümkündür.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Peer-Review: Externes Peer-Review-Verfahren.

Interessenkonflikt: Der/die Autorinnen unterliegt/unterliegen keinem Interessenkonflikt.

Finanzielle Unterstützung: Der/die Autorinnen erklärt/en, dass diese Studie keine finanzielle Unterstützung erhalten hat.

ZUSAMMENFASSUNG

Die einfachste Definition von Sportrecht ist die Anwendung grundlegender Rechtsprinzipien im Sportbereich. Obwohl das Sportrecht allmählich als eigenständiger Rechtszweig angesehen wird, ist es in Wirklichkeit unter dem Einfluss mehrerer Rechtszweige wie Schuldrecht, Zivilprozessrecht, internationales Privatrecht, Verwaltungsrecht, Wettbewerbsrecht, Arbeitsrecht und Ausländerrecht entstanden. In der Literatur wird das Sportrecht im engeren und im weiteren Sinn unterschiedlich definiert. Im engeren Sinn ist das Sportrecht der Rechtszweig, der die Rechte und Pflichten von Sportlern, die Funktionsweise von Sportorganisationen und die Beziehungen zwischen den Akteuren des Sportsektors regelt. Im weiteren Sinn befasst sich das Sportrecht mit dem Recht des Einzelnen, Sport zu treiben und an sportlichen Aktivitäten teilzunehmen, mit den Rechten der Athleten, die sich aus dem Arbeits- und Sozialversicherungsrecht ergeben, mit Gewalt im Sport, Fair Play und Disziplinarregeln. In diesem Rahmen ist das Sportrecht im weiteren Sinn mit mehreren Rechtszweigen verbunden. Zum Beispiel kann es sich um verschiedene Rechtsbereiche handeln, wie Trainerverträge oder das Recht der Athleten, Gewerkschaften zu gründen (Arbeitsrecht), die Besteuerung der an die Athleten gezahlten Gehälter (Steuerrecht), negatives Verhalten in den Stadien (Straf- und Disziplinarrecht), Arbeitserlaubnis und Einreise von Athleten und ihren Familien (Ausländerrecht).

Ein weiterer Unterschied im Sportrecht ist die Unterscheidung zwischen nationalem und internationalem Sportrecht. Demnach werden sportliche Aktivitäten, die einen Auslandsbezug haben, als internationale Sportarten anerkannt. Wenn die sportliche Aktivität ein ausländisches Element enthält, ändert sich das für die Beilegung des Streitfalls zuständige Gericht oder Schiedszentrum sowie die in dem Fall anzuwendenden Rechtsregeln.

Wie in anderen Ländern wurden auch in der Türkei spezielle Schiedsstellen eingerichtet, um sportrechtliche Streitigkeiten in kurzer Zeit und auf effektive Weise im Einklang mit der Struktur des Sports zu lösen. Der türkische Fußballverband wurde 1991 autonom und es wurde ein Schiedsgericht eingerichtet. In der Folge wurde die Schiedsstelle der Generaldirektion für Sport für andere Verbände eingerichtet, die autonom

wurden. In dieser Studie werden die Gründe für die Inanspruchnahme von Schiedsverfahren im Sportrecht erörtert, die Neuerungen, die dieser Bereich für Juristen bereithält, und in diesem Zusammenhang werden die führenden Institutionen der Sportschiedsgerichtsbarkeit im Lichte der aktuellen Entwicklungen erläutert. In diesem Zusammenhang werden zunächst der Schiedsgerichtshof für Sport (CAS), dann das Streitschlichtungsgremium und das Schiedsgremium innerhalb des türkischen Fußballverbands, und anschließend das Schiedsgremium der Generaldirektion für Sportrecht und schließlich das FIBA Basketball-Schiedsgericht (BAT) analysiert. Um den Zusammenhang zwischen der Sportschiedsgerichtsbarkeit und dem Recht auf ein faires Verfahren aufzuzeigen, wird das Thema im Rahmen der Urteile des Europäischen Gerichtshofs für Menschenrechte (EGMR) und des Verfassungsgerichts (VerfG) analysiert.

Das Sportrecht ist ein wichtiger Bereich, in dem die Schiedsgerichtsbarkeit zum Einsatz kommt, zumal sie eine schnelle Methode der Streitbeilegung ist und zur Entwicklung der Schiedsgerichtsbarkeit in der Welt beiträgt. Auch wenn die Sportschiedsgerichtsbarkeit eine rasante Entwicklung nimmt, müssen türkische Anwälte in diesem Bereich sachkundig sein, damit die Türkei ein führendes Sportzentrum werden kann. Zahlreiche Anwälte haben bereits durch Sportschiedsverfahren Bekanntschaft mit der Schiedsgerichtsbarkeit gemacht. Dies ist wichtig für die Entwicklung der Schiedskultur. Für Juristen, die sich mit der Sportschiedsgerichtsbarkeit befassen, ist es sehr wichtig, die Funktionsweise und die Entscheidungen des Ausschusses zur Beilegung von Streitigkeiten (UÇK), des Schiedsausschusses, des Schiedsausschusses der Generaldirektion Sport und des BAT, insbesondere des CAS, zu prüfen. Andererseits wird bei sportrechtlichen Streitigkeiten, bei denen ein obligatorisches Schiedsverfahren vorgesehen ist, kritisiert, dass dies negative Auswirkungen auf das Recht auf ein faires Verfahren hat. Auch in Europa hat sich die Sportschiedsgerichtsbarkeit noch nicht vollständig entwickelt. Obwohl der EGMR, wenn auch nicht einstimmig, akzeptiert hat, dass die Unabhängigkeit und Unparteilichkeit des TAS nicht zu einer Verletzung des Rechts auf ein faires Verfahren führt, kann man andererseits sagen, dass die türkischen Schiedsinstitutionen vor dem EGMR nicht in der gleichen Position sind.

KAYNAKÇA

- AFŞIN, İlhan H., Tahkim Sözleşmesinin Geçerliliği, Adalet Yayınevi, Ankara 2016.
- AKINCI, Ziya, Milletlerarası Tahkim, 6. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2021.
- ARTUÇ, Mustafa, "Spor Tahkim Kurulları", Türkiye Adalet Akademisi, C. 19, S. 5, Y. 2014, s. 867-902.
- BİLGİNOĞLU, Nurettin Emre, Futbol Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümü, Beta Yayınevi, İstanbul 2015.
- BOLATOĞLU, Hilmi, Rekabet Uyuşmazlıklarının Tahkime Elverişliliğine İlişkin Hukuki Çerçeve, Hacettepe HFD, C. 7, S. 2, Y. 2017, s. 305-332.
- ÇELİKEL Aysel / ERDEM, Bahadır, Milleterarası Özel Hukuk, 17. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul 2021.
- COZZILLO, Michael J. / LEVINSTEIN, Mark S./ DIMINO, Michael R. / FELDMAN, Gabriel, Sports Law Cases and Materials, 2nd Edition, Carolina Academic Press, 2007.
- DOĞAN, Vahit, Milletlerarası Özel Hukuk, 8. Bası, Savaş Yayınevi, Ankara 2022.
- DUVAL, Antoine, "Time to Go Public? The Need for Transparency at the Court of Arbitration for Sport", Yearbook of International Sports Arbitration, Springer Verlag, 2017.
- EKŞİ, Nuray, Spor Tahkim Hukuku, Beta Yayınevi, İstanbul 2015.
- EKŞİ, Nuray, Milletlerarası Ticaret Hukuku, 4. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul 2019.
- EKŞİ, Nuray, "AİHM'in Ali Rıza ve Diğerleri v. Türkiye Davasında Verdiği 28 Ocak 2020 Tarihli Kararın Özeti", İstanbul Spor Hukuku Dergisi, C. 2, S. 2, Y. 2020, s. 215-230.

- ERKİNER, Kısmet, "Türkiye'de Spor Hukuku'nun Oluşumu", İstanbul Barosu Dergisi (Spor Hukuku Özel Sayısı), s. 17-41.
- GEMALMAZ, Haydar Burak, "Applicability of Human Rights Standards in Turkish Football Arbitration: The Contribution of the European Court of Human Rights" The International Sports Law Journal, Vol. 19, 2019.
- GIRSBERGER, Daniel/VOSER, Nathalie, International Arbitration: Comparative and Swiss Perspectives Third Edition, Schulthess Juristische Medien AG, 2016.
- GÜNDOĞDU, Fatih, "TFF Tahkim Kurulu Yargılamasının Adil Yargılanma Hakkı Bakımından Değerlendirilmesi" TBB Dergisi, 2019/140, s. 140-170.
- HOFBAUER, Simone, "History of Arbitration", Arbitration in Switzerland: The Practitioner's Guide, 2nd Edition, Kluwer Law International, ed. Manuel Arroyo, 2018, s. 3-19.
- HUYSAL, Burak, Milletlerarası Ticari Tahkimde Tahkime Elverişlilik, Vedat Kitapçılık, Ankara 2011.
- KÖKSAL, Selda Taşyürek, "Tahkime Elverişlilik", Tahkim Anlaşması, Tahkim Okulu Panelleri Serisi, C. I, eds. Mustafa Erkan/Candan Yasan Tepetaş, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020, s. 413-426.
- MAVROMATI, Despina/Mathieu Reeb, The Code of the Court of Arbitration for Sport: Commentary, Cases and Materials, Kluwer Law International, 2015.
- MERT, Baver Mazlum, Milletlerarası Tahkimde Üçüncü Kişi Finansmanı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021.
- MOSTUROĞLU, Şekip, "Televizyon Görüntülerinin Futbol Disiplin Hukukunda İkincil Derecede Delil Olarak Kullanımı Hususunda Emsal Kararlar ve Düzenlemeler Çerçevesinde Değerlendirilmesi", Avukat Serdar Özersin'e Armağan, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s. 267-285.

NOMER, Ergin/EKŞİ, Nuray / ÖZTEKİN GELGEL, Günseli
Milletlerarası Tahkim Hukuku, 4. Bası, C. I, Beta Yayınevi,
İstanbul 2013.

ÖZDEMİR KOCASAKAL, Hatice, Sportif Uyuşmazlıkların Çözümü ve
CAS, Vedat Kitapçılık, Ankara 2013.

ÖZKAN, Cahit, 7405 Sayılı Spor Kulüpleri ve Spor Federasyonları
Kanunu Çerçevesinde Spor Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara
2022.

PEKCANİTEZ, Hakan / YEŞİLİRMAK, Ali, Pekcanıtez Usûl Medenî
Usûl Hukuku, 15. Bası, C. III, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık,
İstanbul 2017.

ŞANLI, Cemal, Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve
Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları, 7. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul
2019.

van der HARST, Marco, The Enforcement of CAS Arbitral Awards by
National Courts and the Effective Protection of EU Law,
Fundamental Rights in International and European Law, eds
Christophe Paulussen/Tamara Takacs/Vesna LazićBen Van
Rompuy, Springer, 2015, s. 297-307.

Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Spor Hukuku Komisyonu, "Spor
Hukukunda Güncel Sorunlar-II" Sempozyumu, Ataköy 2010.